

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

Hospodářská kriminalita a její prevence

Diplomová práce

Economic Crime and Its Prevention

Master Thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Ivana ZOUBKOVÁ CSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Terezie SEDLÁKOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 30.8. 2024

Bc. Terezie SEDLÁKOVÁ

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce, doc. JUDr. Ivaně Zoubkové CSc., za odborné vedení práce, cenné rady a trpělivost.

ANOTACE

Cílem této diplomové práce je v teoretické části komplexně popsat problematiku hospodářských trestných činů z hlediska fenomenologie, etiologie a kontroly. V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy a charakteristické znaky hospodářské kriminality. Ve druhé kapitole jsou vybrané hospodářské trestné činy popsány a třetí kapitola se věnuje vývoji hospodářských trestných činů na území ČR v letech 2013–2023. Ve čtvrté kapitole jsou následně rozebrány příčiny páčání tohoto druhu kriminality. Pátá kapitola je věnována typologii pachatelů, šestá kapitola se zaměřuje na oběti a sedmá kapitola se orientuje na možnosti kontroly z pohledu prevence i represe. V empirické části se pak práce soustředí na srovnání způsobu registrování trestného činu § 234 ve statistice Policie ČR jako součást hospodářské kriminality a jako součást majetkové kriminality.

KLÍČOVÁ SLOVA

hospodářská kriminalita * korupce * podvod * pachatel * oběť * prevence * represe

ANNOTATION

The goal of this master's thesis is to comprehensively describe economic crimes from the viewpoint of phenomenology, aetiology, and control in the theoretical part. The first chapter defines the fundamental terms and typical characteristics of economic crimes. The second chapter describes few chosen economic crimes, and the third part describes the development of economic crime in the Czech Republic in the years 2013–2023. The fourth chapter then dissects the causes of why people commit these kinds of crimes. The fifth chapter is dedicated to the typology of perpetrators, the sixth chapter focuses on the victims, and the seventh chapter is oriented on the possibilities of control from the standpoint of both prevention and repression. In the empirical part the thesis focuses on the comparison of the different forms of registration of the crime § 234 in the statistics of the Police of the Czech Republic as an economic crime and as a property crime.

KEYWORDS

economic crime * corruption * fraud * perpetrator * victim * prevention * repression

Obsah

Úvod.....	7
1 Hospodářská kriminalita	8
1.1 Pojem hospodářská kriminalita	8
1.2 Ekonomická a finanční kriminalita.....	8
1.3 Základní znaky hospodářské kriminality	10
1.4 Hospodářské trestné činy podle trestního zákoníku	12
2 Vybrané formy hospodářské kriminality	15
2.1 Zpronevěra svěřeného majetku	15
2.2 Fakturační, pojistné, úvěrové, dotační a subvenční podvody	15
2.3 Krácení daní	17
2.4 Tunelování firem	17
2.5 Korupce a úplatkářství	19
2.6 Legalizace výnosů z trestné činnosti.....	21
2.7 Související kriminalita	23
2.7.1 Kriminalita v oblasti duševního vlastnictví	23
2.7.2 Počítačová kriminalita	24
2.7.3 Kriminalita proti životnímu prostředí	25
3 Fenomenologie hospodářských trestných činů.....	26
3.1 Vývoj hospodářské trestné činnosti v ČR v letech 2013-2023	27
4 Etiologie hospodářských trestných činů.....	32
4.1 Obecné příčiny a kriminogenní faktory hospodářské kriminality	32
4.1.1 Ekonomické faktory	33
4.1.2 Organizačně-technické faktory	33
4.1.3 Sociálně-kulturní faktory	34
4.2 Specifické příčiny korupce	35
5 Pachatelé hospodářské kriminality	36
5.1 Srovnání pachatelů hospodářské kriminality a majetkové kriminality ..	36
5.2 Specifika pachatelů hospodářské kriminality	36
5.2.1 Specifika pachatelů korupce	37
5.2.2 Specifika pachatelů pojistného podvodu	37
5.2.3 Specifika pachatelů legalizace výnosů z trestné činnosti	38
5.3 Typologie pachatelů hospodářské kriminality	39
5.4 Trestní odpovědnost právnických osob.....	41

6	Oběti hospodářské kriminality.....	43
6.1	Vymezení obětí hospodářské kriminality.....	43
6.2	Tzv. „delikty bez obětí“	44
6.3	Specifika obětí podvodů.....	44
7	Kontrola hospodářské trestné činnosti.....	45
7.1	Strategie prevence.....	45
7.1.1	Prostředky podnikové ochrany proti hospodářské kriminalitě.....	46
7.1.1.1	Situační prevence	46
7.1.1.2	Doporučená preventivní opatření.....	48
7.1.2	Prevence zajišťovaná kontrolními orgány	49
7.1.3	Národní a evropské orgány pro boj s hospodářskou kriminalitou	50
7.1.4	Specifika prevence podvodů	53
7.1.5	Specifika prevence korupce	54
7.2	Strategie represe	55
8	Empirická část	58
	Závěr.....	63
	Seznam použité literatury.....	65
	Seznam zkratk	67
	Seznam tabulek	68
	Seznam grafů.....	69

Úvod

Tématem této diplomové práce je hospodářská kriminalita a její prevence. Jejím cílem je v teoretické části komplexně popsat problematiku hospodářských trestných činů z hlediska fenomenologie, etiologie a kontroly. Mimo to se také se zaměřuje na pachatele těchto trestných činů a neopomíná ani jejich oběti.

Práce je rozdělena do několika kapitol. V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy a charakteristické znaky hospodářské kriminality a následně jsou hospodářské trestné činy rozděleny do čtyř oddílů na základě hlavy VI zvláštní části trestního zákoníku – trestné činy hospodářské.

Ve druhé kapitole jsou popsány vybrané formy hospodářské trestné činnosti vzhledem k tomu, že popsat je všechny by nebylo možné. Konkrétně se práce zaměřuje na zpronevěru, různé druhy podvodů, tunelování firem, korupci a legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Třetí kapitola se věnuje popisu vývoje hospodářských trestných činů na území ČR v letech 2013–2023 na základě statistik Policie ČR. Následně se zabývá porovnáním škod způsobených hospodářskými trestnými činy a majetkovými trestnými činy na území ČR v témže časovém období.

Ve čtvrté kapitole jsou následně rozebrány příčiny páčání tohoto druhu kriminality, a to jednak příčiny obecné, tak se práce blíže věnuje popisu možných příčin vzniku korupce. Pátá kapitola je věnována pachatelům. Nejprve se zabývá obecnými znaky pachatelů hospodářské kriminality a jejich typologií. Následně rozebírá určitá specifika pachatelů korupce, pojistného podvodu a legalizace výnosů z trestné činnosti.

Šestá kapitola se zaměřuje na oběti a sedmá kapitola se orientuje na možnosti kontroly z pohledu jak represe, tak zejména prevence. Kromě obecných opatření rozebírá možné způsoby prevence podvodů a legalizace výnosů z trestné činnosti.

V empirické části se pak práce soustředí na srovnání způsobu registrování trestného činu § 234 *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* ve statistice Policie ČR jako součást hospodářské kriminality a jako součást majetkové kriminality.

1 Hospodářská kriminalita

1.1 Pojem hospodářská kriminalita

Hospodářskou kriminalitu můžeme definovat jako: „protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen neoprávněný finanční nebo jiný prospěch na úkor jiného konkrétního ekonomického subjektu“.¹ Těmito subjekty mohou být např. stát či obchodní společnosti, ale i fyzické osoby a další. Hospodářská kriminalita se uskutečňuje v ekonomickém prostředí za pomoci ekonomických nástrojů a naplňuje znaky skutkových podstat jednotlivých trestných činů uvedených v trestním zákoníku.²

Je důležité si uvědomit, že hospodářská kriminalita není totožná s majetkovou kriminalitou a tyto dva pojmy nezaměňovat. Zatímco hospodářská kriminalita postihuje hospodářský systém a fungování tohoto systému, majetková kriminalita je součástí kriminality obecné a postihuje majetek jak fyzických, tak i právnických osob.³ Toho dosahuje zpravidla dvěma způsoby jednání – získáváním majetku, jako např. krádeží, podvodem nebo zpronevěrou, anebo poškozováním majetku, např. poškozením cizí věci.⁴

1.2 Ekonomická a finanční kriminalita

V souvislosti s hospodářskou kriminalitou se vyskytují dva důležité pojmy, které je potřeba zmínit, a to *ekonomická kriminalita* a *finanční kriminalita*. Podkladem pro pochopení obou pojmů je vysvětlení samotného termínu ekonomie jakožto „vědy o činnostech, které se týkají výroby a směny statků, dále zkoumá, jak různé společnosti užívají omezené zdroje k výrobě užitečných komodit a jak je rozčleňují mezi různé skupiny ve společnosti.“⁵ Tyto ekonomické vztahy se potom uskutečňují v rámci systémů, které označujeme jako ekonomiku.

---

¹ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 82.

² Tamtéž, str. 82.

³ GRŮVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 330.

⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 84.

⁵ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 20.

Ekonomiku můžeme nadále členit do několika oblastí na základě různých kritérií. Z hlediska patologických jevů rozlišujeme tři základní oblasti: *legální ekonomiku*, *stínovou čili šedou ekonomiku* a v neposlední řadě *ilegální neboli černou ekonomiku*.

Zatímco legální ekonomika se uskutečňuje v běžném právním prostředí, šedá ekonomika sice také působí v běžném právním prostředí, ale oproti ekonomice legální již v určitých jevech z mezí tohoto právního prostředí vybočuje. Černá ekonomika potom na rozdíl od předchozích dvou působí mimo nejen právní, ale i společenské prostředí. Typickým příkladem černé ekonomiky je trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Předpokládá se, že právě tento typ ekonomiky zavinuje největší ztráty v národních hospodářství států, a to až v řádech miliard korun.

Pro všechny tři ekonomiky je společná jedna věc, a tou je zisk. Zatímco šedá ekonomika se ale považuje za výsledek nerovnováhy trhu, černá ekonomika se označuje za produkt kriminálního prostředí. Pro černou ekonomiku je typická existence kriminogenního prostředí neboli prostředí, ve kterém existují vznikají vhodné podmínky pro páchaní kriminality. Na základě toho rozlišujeme dvě skupiny trestných činů: *trestné činy s nepřímým dopadem na ekonomiku* a *trestné činy přímo atakující ekonomiku*.⁶

Když už jsme si vydefinovali ekonomiku, můžeme se vrátit zpět k pojmu ekonomická kriminalita, který se často shodně používá pro označení hospodářské kriminality především v zahraničí. Na základě doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy o ekonomické kriminalitě je možné do této kriminality zařadit:

„1. kartelové trestné činy,

2. podvodné praktiky a zneužívání ekonomické situace nadnárodními společnostmi,

3. podvodné získávání dotací a jejich zneužívání vládními nebo nevládními organizacemi,

---

⁶ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 20.

4. počítačová kriminalita,
5. falešné firmy,
6. trestné činy související s účetnictvím,
7. podvody týkající se ekonomické situace a základního kapitálu společností,
8. falšování záznamů o bilancování společností,
9. podvody ke škodě věřitelů,
10. podvádění spotřebitelů,
11. nekalá soutěž,
12. vyhýbání se placení sociálních plateb ze strany podniků,
13. celní trestné činy,
14. trestné činy týkající se měny,
15. burzovní a bankovní trestné činy,
16. trestné činy proti životnímu prostředí.⁷

Toto doporučení Rady Evropy výslovně nerozlišuje mezi pojmy hospodářská a ekonomická kriminalita, souhrnně je označuje jako ekonomickou kriminalitu. V rámci této ekonomické kriminality pak odlišuje finanční kriminalitu jako její podskupinu. Finanční kriminalita se podle doporučení Rady Evropy odehrává se finančnímu sektoru a směřuje nejen proti fungování bankovního systému, ale také proti fungování kapitálového trhu a různých finančních institucí. Mezi činy spadající do této oblasti řadí např. podvodné čerpání dotací od státu na konkrétní rozvoje programy či podpory zaměstnanosti.⁸

1.3 Základní znaky hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita má stejně jako ostatní typy kriminality určité typické znaky, na základě kterých ji můžeme identifikovat. Ačkoliv okruh jednání, která spadají do toho typu kriminality, je široký, vykazují určité charakteristické znaky, které mají společné.

---

⁷ GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 330-331.

⁸ Tamtéž, str. 330-331.

Jedním z takových znaků je vysoká latence.⁹ To znamená, že se jedná o kriminalitu skrytou a o velké spoustě těchto deliktů se orgány činné v trestním řízení vůbec nedozví, naopak musí vynaložit velké úsilí na to je samostatně vyhledávat. Pokud už se tyto trestné činy podaří odhalit, mají vzhledem ke svému utajenému charakteru velice nízkou objasněnost. Na první pohled se totiž jednání pachatele může jevit jako projev legálního podnikatelské činnosti, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti není.

Dalším příznačným znakem jsou vysoké škody, obzvláště v porovnání s kriminalitou obecnou, které mohou dosahovat až stovek miliard korun.¹⁰ Pro vyčíslení škody je poté zpravidla zapotřebí znaleckého posudku anebo odborného vyjádření, to zejména v případech týkajících se machinací s cennými papíry či jejich deriváty.¹¹

Hospodářská trestná činnost typicky poškozuje rozsáhlý okruh osob. Oproti kriminalitě obecné se oběti nestávají pouze konkrétní cíle těchto deliktů, kterými bývají zpravidla právnické osoby jako jsou společníci, akcionáři, zaměstnanci, či věřitelé, ale i stát anebo jeho občané. Ať už v pozici zákazníka, který obdrží nekvalitní zboží či službu, anebo v případech daňových úniků, jejichž následkem je nedostatek prostředků ve státním rozpočtu.¹²

Z hlediska zavinění se jedná nejčastěji o trestné činy úmyslné, které většinou nejsou násilné povahy, naopak jsou velice sofistikované, zahrnují důkladné plánování a organizování a často bývají páchany ve skupině, která může mít charakter až organizované zločinecké skupiny.¹³

Důležitým prvkem hospodářské kriminality je také její mezinárodní charakter a napojení na mezinárodním organizovaný zločin.¹⁴ Velice často tato trestná činnost

---

⁹ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 333-334.

¹⁰ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 374.

¹¹ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. Str. 392.

¹² GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 333-334.

¹³ Tamtéž. Str. 334.

¹⁴ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 374.

překračuje státní hranice jednoho státu, například u nadnárodních firem se při hospodářském styku mateřských a dceřiných společností odlišuje území, na kterém došlo k trestnímu jednání a území, na kterém nastal následek tohoto činu.¹⁵

Typicky v rámci hospodářské kriminality dochází i k zneužívání informačních technologií. Nejčastěji se jedná o případy různých zločinů týkajících se měny, jako je padělání peněz nebo platebních karet, ale i podpisů a razítek na směnách nebo šecích. Obdobně se informační technologie zneužívají v rámci fakturačních podvodů anebo podvodů s nejrůznějšími komoditami jako jsou topný olej či líh.¹⁶

V neposlední řadě potřeba je také zmínit obtížnost při dokazování hospodářských trestných činů. Nejenže jsou orgány činné v trestním řízení závislé na kvalitě a rozsahu znaleckých posudků a ostatních materiálů, jejichž získání je občas složité a prostudování a vyhodnocení může zabrat velké množství času. Orgány činné v trestním řízení jsou také zejména v rámci v trestního řízení významně ovlivňovány sdělovacími prostředky či přímo politicky a ekonomicky vlivnými osobami.¹⁷

1.4 Hospodářské trestné činy podle trestního zákoníku

Základ hospodářské kriminality tvoří zejména trestné činy uvedené v hlavě VI zvláštní části trestního zákoníku – trestné činy hospodářské. Můžeme je rozdělit do čtyř základních skupin, a to na:

1. *Trestné činy proti měně a platebním prostředkům,*
2. *Trestné činy daňové, poplatkové a devizové,*
3. *Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou,*
4. *Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.*¹⁸

---

¹⁵ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 334.

¹⁶ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 30.

¹⁷ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 374.

¹⁸ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 332.

Do první skupiny řadíme konkrétně: padělání a pozměnění peněz (§ 233 TZ), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TZ), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235 TZ), výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236 TZ), neoprávněná výroba peněz (§ 237 TZ) a ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 239 TZ).

Druhou skupinu tvoří: zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TZ), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243 TZ), porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244 TZ), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TZ), padělání a pozměnění známek (§ 246 TZ) a ohrožení devizového hospodářství (§ 247 TZ).

V rámci třetí skupiny najdeme: porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ), neoprávněné vydání cenného papíru (§ 249 TZ), manipulace s kurzem investičních nástrojů (§ 250 TZ), neoprávněné podnikání (§ 251 TZ), neoprávněné provozování hazardní hry (§ 252 TZ), poškozování spotřebitele (§ 253 TZ), zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 TZ), zneužití informace v obchodním styku (§ 255 TZ), zneužití postavení v obchodním styku (§ 255a), zjednání výhody při zadání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256 TZ), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257 TZ), pletichy při veřejné dražbě (§ 258 TZ), vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy (§ 259 TZ), poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 TZ), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261 TZ), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262 TZ), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263 TZ), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 264 TZ), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265 TZ), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TZ) a zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267 TZ).

A nakonec do čtvrté a zároveň poslední skupiny se řadí: porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268 TZ), porušení chráněných průmyslových práv

(§ 269 TZ), porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 TZ) a padělání a napodobení díla výtvarného umění (§ 271 TZ).¹⁹

Do hospodářské kriminality však mohou spadat i trestné činy z jiných hlav zvláštní části trestního zákoníku, pokud se jedná o případy, které významně ohrožují či již přímo narušují hospodářský řád.

Konkrétně z hlavy V zvláštní části trestního zákoníku, tedy trestných činů proti majetku, se jedná zejména o krádež (§ 205 TZ), zpronevěru (§ 206 TZ), podvod (§ 209 TZ), legalizaci výnosů z trestné činnosti, (§ 216 až 217 TZ), porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 až 221 TZ), poškození věřitele (§ 222 TZ), zvýhodnění věřitele (§ 223 TZ), způsobení úpadku (§ 224 TZ) a porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225 TZ).

Hlava VII zvláštní části trestního zákoníku, obsahující trestné činy obecně nebezpečné, zahrnuje především nedovolenou výrobu a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281 TZ) a nedovolenou výrobu a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282 TZ).

V hlavě VIII zvláštní části trestního zákoníku, která zastřešuje trestné činy proti životnímu prostředí, půjde zejména o trestný čin poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 až 294 TZ).

Z hlavy IX zvláštní části trestního zákoníku, tedy trestných činů proto České republiky, cizímu státu a mezinárodní organizaci mají potom největší význam teroristický útok (§ 311 TZ) a sabotáž (§ 314 TZ).

A konečně v hlavě X zvláštní části trestného zákoníku, týkající se trestných činů proto pořádku ve věcech veřejných, spadají do hospodářské kriminality především trestné činy přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplácení (§ 332 TZ) a nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ).²⁰

---

¹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 68-76.

²⁰ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 332-333.

2 Vybrané formy hospodářské kriminality

Vzhledem k širokému spektru trestných činů spadajících do hospodářské kriminality by nebylo možné je blíže popsat úplně všechny. Proto budou v této kapitole přiblíženy pouze vybrané formy a způsoby páchaní tohoto druhu trestné činnosti.

2.1 Zpronevěra svěřeného majetku

Zpronevěry se podle ustanovení § 206 trestního zákoníku dopustí ten, kdo: „si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.“²¹ V praxi se může jednat například o zaměstnance účtárny, který si bude na základě padělaných nebo i pozměněných příjmových a výdajových dokladů převádět na svůj osobní účet finanční prostředky svého zaměstnavatele.²²

2.2 Fakturační, pojistné, úvěrové, dotační a subvenční podvody

Podvody můžeme na jejich základě druhu a charakteru rozdělit do několika kategorií, a to na *fakturační podvody*, *pojistné podvody*, *úvěrové podvody* anebo *dotační a subvenční podvody*.²³

Fakturační podvod je charakterizován podle obecného ustanovení o podvodu, tedy podle § 209 trestního zákoníku a spáchá ho ten, kdo: „sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.“²⁴ Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy pachatel odebere nějaké zboží na vlastní jméno a účet se sjednaným odkladem plateb a nemá v úmyslu za odebrané zboží zaplatit. Toto zboží pak následně prodává, zpravidla pod cenou, a získané peníze používá buď pro svou vlastní potřebu anebo je předává jiným osobám.²⁵

---

²¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 61.

²² FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87071-18-2. Str. 164.

²³ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 28.

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 61.

²⁵ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 28.

Pojistného podvodu se podle odstavce 1 § 210 trestního zákoníku dopustí ten, kdo: „uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí v souvislosti s uzavíráním nebo změnou pojistné smlouvy, v souvislosti s likvidací pojistné události, nebo při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění“²⁶ anebo podle odstavce 2 ten, kdo: „v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou“.²⁷ Podstatou tohoto podvodu je tedy buď předstírání neexistující pojistné události anebo je tato pojistná událost úmyslně vyvolána za účelem získání neoprávněné výhody od pojišťovacího ústavu.²⁸

Úvěrový podvod popisuje § 211 trestního zákoníku, přičemž se ho podle odstavce 1 dopustí ten, kdo: „při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí“²⁹ nebo podle odstavce 2 ten, kdo: „bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu, použije prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel“.³⁰ Pachatel tedy buď použije nepravdivé údaje nebo některé údaje zamlčí za účelem vylákání úvěru anebo získaný úvěr využije na jiné účely, než byly určeny smlouvou.³¹

Dotáčnický podvod je potom charakterizován § 212 trestního zákoníku a pachatelem je podle odstavce 1 ten, kdo „v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí“³² anebo podle odstavce 2 ten, kdo: „použije, v nikoli malém rozsahu, prostředky získané účelovou dotací, subvencí

---

²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 62.

²⁷ Tamtéž, str. 62.

²⁸ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 28.

²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 62.

³⁰ Tamtéž, str. 62.

³¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 28.

³² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 62-63.

nebo návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem na jiný než určený účel.“³³ Předmětem útoku jsou tedy dotace a subvence, které pocházejí zpravidla ze státních prostředků a jsou opět lákány využitím nepravdivých údajů nebo zamlčením některých údajů anebo jsou použity na jiný účel než byly určeny.³⁴

2.3 Krácení daní

Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby najdeme v § 240 trestního zákoníku a dopustí se ho ten, kdo: „ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb“. ³⁵ Jednání pachatele tedy spočívá buď v předstírání nižší daňové povinnosti nebo neexistence této povinnosti anebo naopak sice svou povinnost vůči státu nekrátí, ale požaduje od něj na základě nepravdivých informací poskytnutí daňové výhody.³⁶

2.4 Tunelování firem

Pojem tunelování firem nenajdeme v trestním zákoníku, jeho pachatelé jsou proto zpravidla stíháni pro trestný čin podvodu anebo porušování povinnosti při správě cizího majetku. Tunelování v podstatě spočívá v odčerpání majetku firmy osobami, které ten majetek kontrolují. Paradoxně se může zdát, že jde o útok proti vlastnímu majetku, protože tyto osoby bývají často vlastníky nebo spoluvlastníky dané firmy.³⁷ Jejich vlastní majetkový podíl je ale v poměru k celkovému objemu majetku zanedbatelný, takže vlastní škoda pachatele, která spočívá ve znehodnocení vlastního majetkového podílu je oproti celkové škodě ³⁸

---

³³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 69.

³⁴ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 28.

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 69.

³⁶ FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87071-18-2. Str. 166.

³⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 212.

³⁸ BALOUN, Vladimír. *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. ISBN 80-86008-69-X. Str. 15.

a kriminálnímu zisku mizivá.³⁹ Tunelování firem přitom nemá jednotnou definici, uvádí se například, že jde o jednání, kdy je „různými machinacemi snižována hodnota firmy a aktiva firmy jsou různými způsoby vyváděna a převáděna na jiné subjekty.“⁴⁰

Mezi možné způsoby páčání se uvádí zejména *nájezdnictví*, *odčerpávání zisku*, *provozní činnost* anebo *snižování ceny podniku*.

Nájezdnictví je zakládáno na tom, že valná hromada společnosti, kterou ovládají tzv. nájezdníci, rozhodne o transakci s majetkem společnosti jako je např. nákup nebo prodej akcií. Představenstvo následně tuto transakci provede, čímž dojde k poškození dané společnosti.

Jako další typický způsob páčání se uvádí *odčerpávání* či *odsávání zisku*, to spočívá v založení společnosti s ručením omezeným anebo malé akciové společnosti, do které začne management matky prodávat majetek původní firmy za nízkou cenu anebo do které začne přenášet zakázky z původní firmy, která sice nadále vyrábí, ale její zisk je ředěn nebo se zcela ztrácí v dodavatelské či odběratelské firmě.

Jednodušší formu představuje páčání prostřednictvím *provozní činnosti*, kdy manažer významného postavení obchoduje se zbožím firmy. Jako příklad lze uvést ředitele podniku, který sjedná vzájemně výhodný obchod s dodavatelem anebo i s odběratelem. Ti mu pak platí určitou provizi, která ale není oficiální, tudíž neprochází účetnictvím a hradí ji tedy výrobní jednotky.

Posledním typickým způsobem je *snižování ceny podniku*, kdy dochází k zatajování aktiv, nafukování pasiv a odkládání podpisů důležitých kontraktů, následkem čeho se cena podniku snižuje. Management podniku se tímto způsobem snaží snadno a levně přijít k podílu anebo takto koná po předchozí dohodě s jinou osobou.⁴¹

---

³⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 212.

⁴⁰ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita (z pohledu řízení a správy)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86754-83-3. Str. 48.

⁴¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 29.

2.5 Korupce a úplatkářství

Korupci můžeme definovat jako: „neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch anebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu“.⁴²

Trestní zákoník pojem korupce nezná, takové jednání je možné v českém trestním právu postihnout podle hlavy X zvláštní části trestního zákoníku, dílu 3 – úplatkářství. Konkrétně se bude jednat o tři ustanovení: § 331 *přijetí úplatku*, § 332 *podplacení* a § 333 *nepřímé úplatkářství*.⁴³ Úplatkářství je přitom pojem užší nežli korupce, ta mimo jiné zahrnuje i jednání jako je např. klientelismus anebo lobbyismus.⁴⁴

Korupci můžeme nadále členit na *korupci aktivní* spočívající v poskytnutí úplatku a *korupci pasivní* spočívající v přijetí úplatku.⁴⁵ V rámci tohoto dělení nadále rozlišujeme aktivní a pasivní korupci páchanou státními úředníky, orgány právnických osob, korupci v soukromém sektoru a ve veřejném sektoru a v neposlední řadě korupci mezinárodních subjektů, která může spočívat např. v podplácení soudců anebo úředníků mezinárodních organizací.⁴⁶

Odlíšný způsob členění je na základě oblasti působení na *korupci ve veřejném sektoru*, *korupci mezi veřejným a soukromým sektorem* a *korupci v soukromém sektoru*. Typickou formou korupce mezi veřejným a soukromým sektorem je např. poskytování poplatků úředníkům za obstarání stavebního povolení anebo policistům v rámci dopravní kontroly. Mimo to ještě existuje způsob členění podle územních účinků na *korupci vnitrostátní* a *mezinárodní* či podle intenzity páchaní na *korupci malou a velkou*.⁴⁷

---

⁴² CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. Str. 389.

⁴³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 92.

⁴⁴ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. Str. 389.

⁴⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 78.

⁴⁶ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 30.

⁴⁷ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 356-357.

Pokud bychom chtěli korupci charakterizovat, můžeme se o to pokusit na základě několika základních znaků:

1. *Korupce má různé formy*
2. *Může k ní dojít kdekoliv*
3. *Může se týkat kohokoliv*
4. *Dochází k ní skrytě*
5. *Přizpůsobuje se měnícím se okolnostem*
6. *Má finanční a sociální důsledky pro každého*
7. *Způsobuje různorodé škody*

Korupce může mít nejrůznější podoby. Jako příklad lze uvést státní úředníky, kteří požadují nebo přijímají peníze či jiné výhody výměnou za nějakou službu. Jiným příkladem mohou být společnosti, které podplácejí úředníky, aby uzavřely výhodné obchody.

Dalším znakem korupce je, že k ní může docházet prakticky kdekoliv, jak už v podnikání, ve vládě, u soudů či v médiích, ale také ve zdravotnictví, školství anebo ve sportu. Stejně tak se korupce může týkat kohokoliv, od podnikatelů, vládních a státních úředníků či politiků až po širokou veřejnost.

Dochází k ní skrytě, a to za pomoci různých zprostředkovatelů jako jsou např. bankéři, právníci či účetní anebo anonymní krycí společnosti. Korupce je přitom schopná se přizpůsobovat se měnícím se okolnostem, ať už se jedná o společenské normy, právní předpisy anebo v závislosti na technologickém rozvoji.⁴⁸

Důsledky korupce mají dopad na každého, největší dopad mají ale na ty nejzranitelnější osoby, kterým může korupce omezit přístup ke vzdělání, zdravotní péči či právním službám. Škody, které korupce způsobuje jsou přitom různorodé. Může např. útočit na samotné základy demokratického státu, negativně ovlivňovat ekonomický růst anebo brzdit investice.⁴⁹

---

⁴⁸ TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *What is corruption?* Online. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>. [cit. 2024-08-08].

⁴⁹ INVESTOPEDIA. *Corruption: Its Meaning, Type, and Real-World Example*. Online. Aktual. 13. května 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/corruption.asp>. [cit. 2024-08-08].

2.6 Legalizace výnosů z trestné činnosti

Tzv. „praní špinavých peněz“ čili legalizace výnosů z trestné činnosti je trestný čin, kterého se podle odstavce 1 § 216 trestního zákoníku dopustí ten, kdo: „ukryje, na sebe nebo na jiného převede, přechovává nebo užívá věc, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo kdo takovou věc přemění v úmyslu umožnit jiné osobě, aby unikla trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, nebo kdo se ke spáchání takového trestného činu spolčí“⁵⁰.

Podle odstavce 2 téhož ustanovení se ho dopustí ten, kdo: „zastírá původ věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině, zejména tím, že zakrývá nebo utajuje její skutečnou povahu, umístění, pohyb, nakládání s ní, vlastnické nebo jiné právo k ní, nebo kdo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění jejího původu, nebo kdo se ke spáchání takového trestného činu spolčí“.⁵¹

V podstatě můžeme legalizaci výnosů definovat jako: „jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosu s cílem vzbudit zdání, že se jedná o příjem nabytý v souladu se zákonem“.⁵² Jejím cílem je tedy transformace příjmů získaných z trestné činnosti na příjmy legální, přičemž se snaží zahladit stopy a přerušit tok peněz, aby nebylo možné je zpětně sledovat. O transformaci takto získaných nelegálních zisků do legálního finančního systému se může pokoušet např. přeměnou na cenné papíry či vytvořením fiktivních pohledávek.⁵³

Samotná tvorba výnosů z trestné činnosti a jejich realizace má pak tři vývojové fáze, a to konkrétně *fázi tvorby výnosu*, *fázi realizace*, a nakonec *fázi reinvestice zisku*.

První fáze se označuje jako *fáze tvorby výnosu*. Nelegální zisky mohou pocházet z různých zdrojů, nejčastěji mají původ zejména v obchodech s bílým masem,

---

⁵⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 63

⁵¹ Tamtéž, str. 63.

⁵² CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 66.

⁵³ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1. Str. 103-104.

distribuci drog, organizované prostituci, nelegální migraci, podvodných hrách a sázkách či poplatcích za ochranu. Zdrojem těchto zisků může být i ale i majetková kriminalita, zejména v podobě krádeží uměleckých předmětů či motorových vozidel, případně i počítačová kriminalita anebo ekonomická kriminalita, např. prostřednictvím obchodů s odpady. Mimo to mohou tyto výnosy pocházet i z násilné kriminality, typicky prostřednictvím vražd na zakázku anebo vymáháním různých dluhů a pohledávek.

Druhou fází označujeme jako *fázi realizace* či jako *fázi praní peněz*. Zdrojem realizace zisku je stejně jako v předchozím případě zejména trestná činnost. Významnou roli hraje především korupce, případně se zisků dosahuje prostřednictvím veřejných zakázek a dalších forem hospodářské kriminality. Valná většina zisku je potom legalizována tzv. „praním špinavých peněz“. Táto fáze se následně člení na tři subfáze, které nazýváme *placement*, *layering* a *integration*.

1. *Placement* zahrnuje transformaci hotovosti na bezhotovostní kapitál,
2. *Layering* spočívá v zakrytí původu nelegálních prostředků, čehož dosahuje pomocí různých platebních či věcných nástrojů, např. opakovanými převody mezi účty nebo prostřednictvím depozitních certifikátů, šeků apod.,
3. *Integration* pak slouží k investici do legálního obchodu, zpravidla koupí firem, kasín či heren anebo různých uměleckých předmětů či drahých kovů.

Poslední fáze tvorby a realizace výnosů z trestné činnosti se označuje jako *fáze reinvestice zisku*. V této fázi je zisk opětovně investován do zločinu, vlastní struktury a fungování jak legálních, tak i nelegálních ekonomických aktivit.⁵⁴

V neposlední řadě je potřeba zmínit, že legalizace výnosů z trestné činnosti má řadu negativních důsledků. Nejenže negativně ovlivňuje snahy o ekonomický rozvoj, ale také představuje hrozbu pro stabilitu finančních trhů. Kromě toho redukuje množství hotových peněz v ekonomice a také má vliv na směnné kurzy určitých měn.⁵⁵

---

⁵⁴ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 63-64.

⁵⁵ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1. Str. 105.

2.7 Související kriminalita

S hospodářskou kriminalitou úzce souvisejí i *kriminalita v oblasti duševního vlastnictví, počítačová kriminalita* anebo *kriminalita směřující proti životnímu prostředí*.

2.7.1 Kriminalita v oblasti duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví můžeme definovat jako: „souhrn vlastnických práv k hospodářsky využitelným nemotným statkům, jakož i k dílu autorským, k výkonům umělců, zvukovým nahrávkám, televizním či rozhlasovým pořadům a databázím.“⁵⁶ Samotná trestná činnost potom spočívá v porušování vlastnických práv vztahující se k výsledkům intelektuální činnosti lidí. Rozlišujeme přitom dvě základní formy, a to *porušování průmyslových práv* a *porušování autorských práv*.

Porušování průmyslových práv se týká zejména výroby různých plagiátů jako např. textilu a obuvi světově známých značek. Může se ale také jednat o označování zboží ochrannou známkou, ke které má právo někdo jiný anebo o výrobu zboží, které je chráněné patentem či průmyslovým vzorem a jeho následné uvedení na trh.

Porušování autorských práv potom zahrnuje především nelegální zásahy do autorského díla v podobě např. překladů do jiných jazyků bez souhlasu původního autora či úpravě díla a jeho vydávání za své. Kromě toho může docházet k neoprávněnému šíření autorského díla anebo nedovolené výrobě rozmnoženin tohoto díla.⁵⁷

Výše uvedená jednání je pak možné postihnout na základě čtyř ustanovení trestního zákoníku, a to konkrétně:

1. § 268 porušení práv k ochranné známce a jiným označením,
2. § 269 porušení chráněných průmyslových práv,

---

⁵⁶ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 50.

⁵⁷ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 91.

3. § 270 porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi,

4. § 271 padělání a napodobení díla výtvarného umění.⁵⁸

2.7.2 Počítačová kriminalita

V rámci počítačové kriminality se pachatelé zejména pokoušejí získat přístup k heslům k internetovému bankovníctví anebo jiným důvěrným informacím. Jako příklad můžeme uvést *phishing*, který spočívá v odesílání emailových zpráv, které mají v uživateli vzbudit dojem, že pocházejí od oficiální banky, přičemž požadují potvrzení osobních bankovních údajů. Pachatelé přitom využívají lsti, kdy svůj úmysl schovávají za výzkum spokojenosti či aktualizaci osobních údajů.⁵⁹

V souvislosti s *phishingem* se můžeme setkat i s podvodnými webovými stránkami, které buď nabízejí zboží za podezřele nízké ceny anebo prezentují možnosti získat obrovské výhry. Útočníci pak zneužívají důvěrnosti a neopatrnosti uživatelů a samotný útok může mít dvě podoby. V prvním případě se útočník snaží z uživatele vymámit citlivé údaje, které může později využít k různým aktivitám, jako např. zadáním hesla a dalších údajů získat přístup ke službám, které daný uživatel používá. V druhém případě se útočník již rovnou snaží z uživatele vylákat finanční prostředky za pomoci podvodných nabídek, kdy na internetu nabízí různou elektroniku, automobily, motocykly, traktory či jinou zemědělskou techniku za výhodnou cenu.

Pokud jde o právní postih, v České republice je možné takové jednání postihnout podle ustanovení § 209 trestního zákoníku, tedy jako *podvod*. V případě, že by se útočník snažil o neoprávněný přístup do účtu jiného na základě získaných přístupových údajů, dalo by se takový skutek kvalifikovat podle ustanovení § 230 trestního zákoníku, tedy jako *neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací*.⁶⁰

---

⁵⁸ FRYŠTÁK, Marek a BRUCKNEROVÁ Eva (eds.). *Nové jevy v ekonomické kriminalitě: Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9679-0. Str. 201.

⁵⁹ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1. Str. 103.

⁶⁰ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. ISBN 978-80-88168-15-7. Str. 266-269.

2.7.3 Kriminalita proti životnímu prostředí

Vysoce nebezpečnou formu kriminality představuje kriminalita proti životnímu prostředí. Je pro ni typická vysoká letence a obtížnost při dokazování z důvodu nepřehledné právní úpravy.

Mezi typické formy této trestné činnosti patří především různé způsoby znečišťování životního prostředí, zejména vody či ovzduší, konkrétně např. vypouštěním znečištěných vod. Dále sem řadíme různé aktivity ohrožující přírodu, krajinu a ohrožené živočichy či rostliny, jako např. poškozování lesa jeho těžbou, usmrcování chráněných živočichů, ničení chráněných rostlin a exemplářů či jejich zpracování, vývoz, dovoz anebo přechovávání.

Další důležitou oblast představují hrozby životnímu prostředí v podobě odpadů, včetně těch jaderných, nebo obalů. Může se jednat jak o neoprávněnou dispozici s nebezpečnými odpady nebo jadernými látkami anebo o různé chemické látky a prostředky jako např. hnojiva, pomocné půdní či rostlinné látky anebo o nakládání s geneticky modifikovanými organismy.⁶¹

Z hlediska právního postihu je možné tato jednání postihnout podle hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku – trestné činy proti životnímu prostředí. Demonstrativně lze uvést například: § 295 *poškození lesa*, § 298 *neoprávněné nakládání s odpady* anebo § 304 *pytláctví*.⁶²

V praxi není vždy jednoduché rozpoznat, že se jedná o hospodářskou kriminalitu. Určitým ukazatelem může být skutečnost, že je společnost ovládána jednou osobou či malou skupinou osob, aniž by byla pod odhledem nějakého dozorcího orgánu. Životní úroveň členů společnosti přitom neodpovídá výši jejich příjmů ani ekonomické situaci společnosti. Typicky se pak společnost vykazuje nepřehlednými transakcemi, neobvykle velkými zisky anebo naopak ztrátami oproti firmám v tomtéž odvětví.⁶³

---

⁶¹ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 52-53.

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 81-84.

⁶³ FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87071-18-2. Str. 170-171.

3 Fenomenologie hospodářských trestných činů

Pokud chceme zkoumat kriminalitu, jedním ze základních způsobů jejího poznávání je její popis. Jednotlivé druhy kriminality jsou popisovány na základě stavu, struktury a dynamiky, přičemž základ tohoto popisu vychází zejména z analýzy dat získaných z kriminálních statistik – jako jsou policejní statistika, justiční statistika anebo vězeňská statistika – ale i z viktimizačních výzkumů apod.⁶⁴

Při zkoumání a analyzování statistických dat je potřeba si uvědomit, že obzvláště u určitých druhů kriminality vypovídací hodnotu statistik značně zpochybňují určité skutečnosti. Právě u hospodářské kriminality je oproti ostatním druhům kriminality vypovídací hodnota statistických dat relativně nízká. Mezi nejvýznamnější okolnosti ovlivňující statistická data hospodářské kriminality patří zejména *odlišné metodiky statistik, legislativní změny, vysoká latence a nekompatibilita v roční časové posloupnosti*.

Jednotlivé metodiky kriminálních statistik nejsou totožné. Kdybychom srovnávali metodiky policejních a justičních statistik, přišli bychom na to, že zatímco justiční statistika při registrování hospodářské trestné činnosti postupuje podle hlavy VI zvláštní části trestního zákoníku, policejní statistika využívá vlastní tzv. takticko-statistickou klasifikaci⁶⁵, která se v některých případech liší od označení v trestním zákoníku. Do hospodářské kriminality pak řadí i některé další trestné činy ekonomického charakteru, které se nacházejí v jiných hlavách zvláštní části trestního zákoníku.

Velký vliv na statistiky hospodářské trestné činnosti mají jednoznačně i legislativní změny po roce 1989, kdy došlo na jednu stranu k dekriminálnímu určitému skutkových podstat hospodářských trestných činů, ale na stranu druhou byly přijaty nové skutkové podstaty a v neposlední řadě byla spousta skutkových podstat i opakovaně změněna. Zrušeny byly především skutkové podstaty týkající se trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví, nově přijaty byly zejména skutkové podstaty upravující trestné činy proti závazným pravidlům tržní

---

⁶⁴ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 25, 39-40.

⁶⁵ Tamtéž, str. 39.

ekonomiky a změna se kromě jiných týkala např. trestných činů daňových, poplatkových a devizových.

Jedním z typických znaků hospodářské kriminality je vysoká latence, která se se předpokládá být vyšší než u kriminality obecné. K této skutečnosti přispívá řada faktorů. Protože v množství případů nedochází k přímému poškození práv, oběti zůstávají anonymní jako např. zaměstnanci napadených subjektů. Důležitou roli hraje i fakt, že osoby v hospodářské sféře často nemají zájem na odhalování hospodářské trestní činnosti. Mimo to spočívá problém i v nedůvěře v orgány činné v trestním řízení. Řada občanů nevěří, že orgány činné v trestním řízení dokáží odhalovat a objasňovat tyto složité případy a následně potrestat jejich pachatele.

Jako poslední stojí za zmínkou nekompatibilita v roční časové posloupnosti. Vzhledem ke komplexnímu charakteru případů hospodářské kriminality je délka přípravného i soudního řízení značně vyšší než u ostatních druhů kriminality. Není nezvyklé, že v některých případech uplyne od zahájení řízení do jeho ukončení až několik let. Pro zajímavost je možné uvést poznatek ze statistiky soudních agend, podle které byla v roce 2017 průměrná délka řízení u okresních soudů 201 dní a u krajských soudů 480 dní. U hospodářských trestných činů byla však délka řízení vyšší, zatímco u okresních soudů trvalo řízení v průměru 255 dní, u soudů krajských činila průměrná délka řízení dokonce 626 dní.⁶⁶

3.1 Vývoj hospodářské trestné činnosti v ČR v letech 2013-2023

Tato práce se bude nadále zabývat popisem vývoje hospodářské kriminality v České republice v letech 2013-2023 na základě analýzy dat získaných ze statistických přehledů kriminality Policie ČR. Dále se bude věnovat porovnáním výše škod způsobených na jedné straně hospodářskými trestnými činy a na straně druhé majetkovými trestnými činy na území České republiky v témže časovém období.

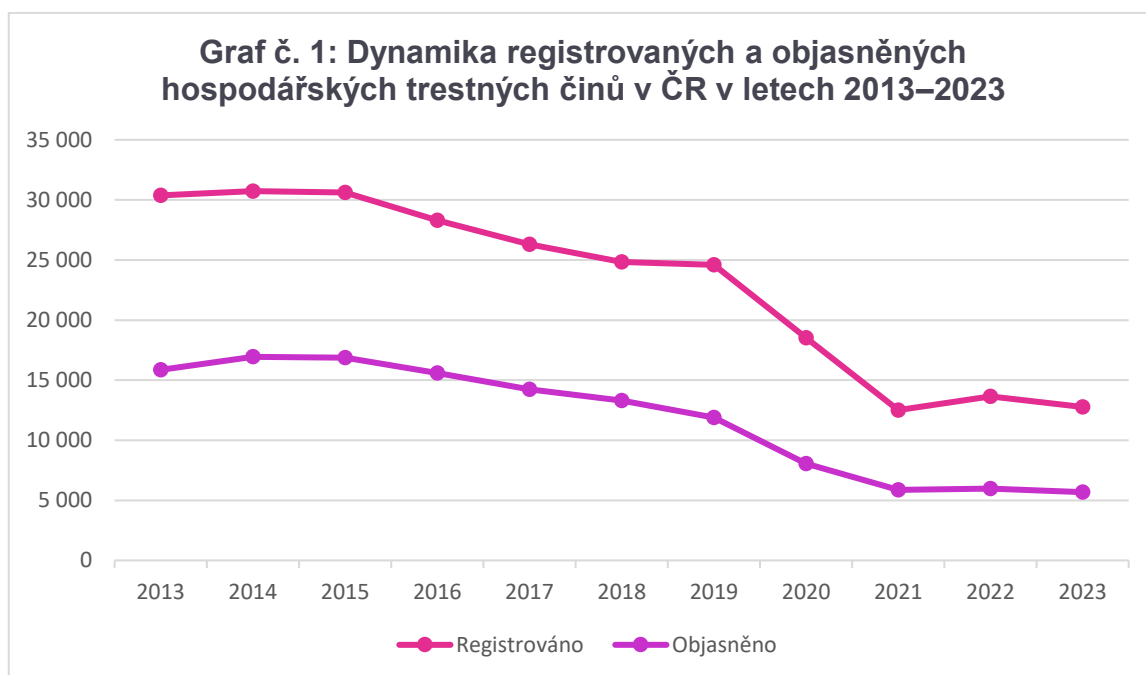
---

⁶⁶ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 334-335.

Tabulka č. 1: Vývoj hospodářské trestné činnosti v ČR v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Registrováno	30 376	30 731	30 616	28 306	26 294	24 837	24 589	18 528	12 510	13 637	12 765
Z toho objasněno	15 857	16 941	16 862	15 605	14 238	13 298	11 898	8062	5868	5978	5681
Objasněnost v %	52,2 %	55,1 %	55,1 %	55,1 %	54,2 %	53,5 %	48,4 %	43,5 %	46,9 %	43,8 %	44,5 %
Spácháno nezletilými	30	56	48	34	35	37	59	42	28	12	15
Spácháno mladistvými	119	125	108	75	98	109	97	76	20	16	12
Spácháno dětmi	147	173	154	107	133	145	150	116	44	28	27
Spácháno recidivisty	7178	7878	7582	5309	3489	2974	2961	2151	1095	1220	1164
Spácháno cizinci	–	–	–	1834	1758	1474	1241	742	707	912	1197
Spácháno pod vlivem	103	102	87	84	72	60	45	49	21	31	34
Spácháno pod vlivem alkoholu	85	83	63	69	61	51	36	25	10	24	20

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Z výše znázorněné tabulky a grafu vyplývá, že počet registrovaných hospodářských trestných činů na území České republiky se za posledních deset let výrazně snížil. Je však potřeba počítat se dvěma důležitými faktory. Jak už bylo řečeno, hospodářská kriminalitou se vyznačuje vysokou latencí a obzvláště v posledních letech se zásluhou neustále se rozvíjejících technologií daří

pachatelům nacházet nové způsoby, jak zakrývat svou trestnou činnost. Druhým důležitým faktorem je zvýšení hranice škod, ke které došlo 1.října 2020, přičemž škoda nikoliv nepatrná se zvýšila z 5000 Kč na 10 000 Kč. Nejvyšší počet registrovaných skutků byl přitom v roce 2014, a to celkem 30 731. Naopak nejméně registrovaných skutků bylo v roce 2021, kdy jich bylo zaevidováno pouze 12 510.

Objasněnost se obecně pohybuje kolem 50 %, ačkoliv má spíše klesající tendenci, kdy v letech 2013-2018 mírně překračovala tuto hodnotu, ale od roku 2019 již klesla pod 50 %. Nejvyšší míra objasněnosti byla přitom zaznamenána v letech 2014, 2015 a 2016, kdy všechny tři roky shodně tvořila 55,1 %. Na druhou stranu nejnižší objasněnost v měřeném období byla v roce 2020, kdy dosahovala pouhých 43,5 %.

Za nezletilé jsou ve statistikách Policie ČR označovány osoby ve věku 1-14 let, za mladistvé osoby ve věku 14-17 a za děti osoby ve věku 1-17 let. Obecně můžeme konstatovat, že podíl dětí na hospodářské kriminalitě je minimální. Nejvíce skutků se dopustily v roce 2014, a to konkrétně 173 skutků, ale i tak jejich podíl tvořil pouhých 0,56 % ze všech hospodářských trestných činů v téže roce. Nejmenšího počtu skutků se pak dopustily v roce 2023, a to pouhých 27 skutků, jejich podíl přitom tvořil jen 0,21 %.

Počet recidivistů podílejících se na hospodářské trestné činnosti také postupně klesá. K nárůstu za posledních deset let došlo pouze dvakrát, a to konkrétně z roku 2013, kdy bylo zaevidováno 7178 skutků na rok 2014, kdy jich bylo zaevidováno 7878. Od roku 2014 do roku 2021 měl počet skutků spáchaných recidivisty postupně klesající tendenci, k nárůstu došlo až v roce 2022 z předchozích 1095 na 1220 skutků. Nejvíce skutků se recidivisté dopustili již ve zmíněném roce 2014, tedy 7878. Naopak nejmenší počet byl evidován v roce 2021, kdy se dopustily pouhých 1095 skutků.

Cizinci začali být v policejních statistikách evidováni jako samostatná kategorie až od roku 2016, jejich podíl v předchozích letech tedy můžeme pouze odhadovat. V tabulce můžeme vidět, že od roku 2016 do roku 2021 měl počet skutků spáchaných cizinci plynule klesající tendenci. Naopak od roku 2021 můžeme

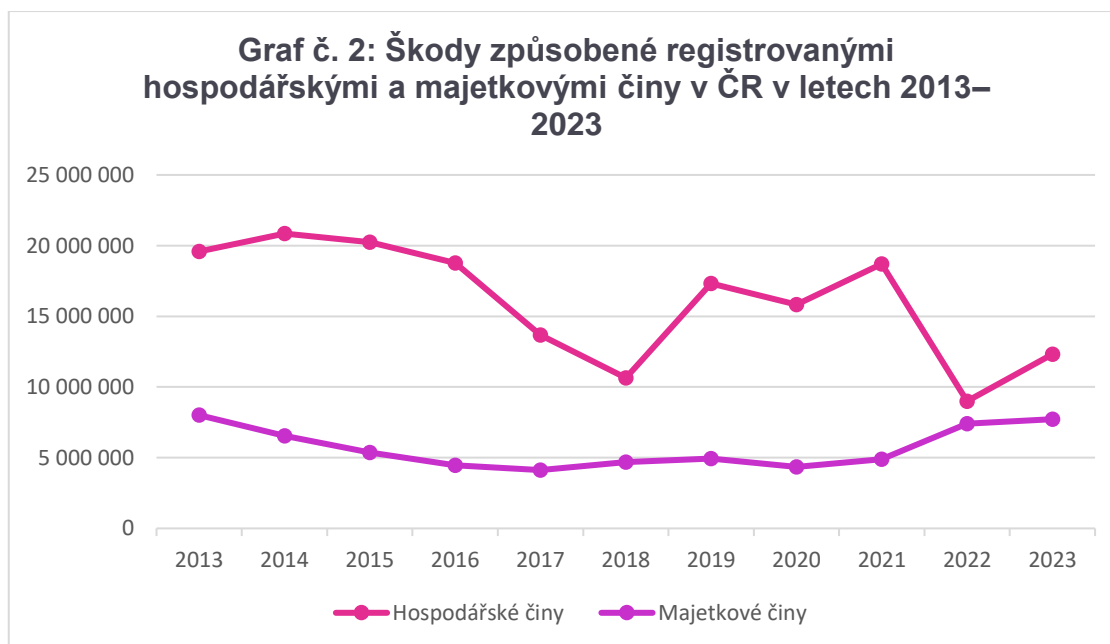
vypozorovat vzestupný trend, kdy v roce 2022 bylo evidováno 912 skutků spáchaných cizinci. Oproti tomu v předchozím roce jich bylo zaevidováno pouze 707. V roce 2023 se toto číslo ještě zvýšilo, kdy počet registrovaných skutků spáchaných cizinci tvořil celkem 1197.

Co se týče počtu skutků spáchaných pod vlivem návykových látek, od roku 2013 až do roku 2021 můžeme vidět klesající trend, k nárůstu došlo až v roce 2022, kdy bylo zaevidováno 31 skutků spáchaných pod vlivem oproti přechozímu roku, kdy jich bylo evidováno 21. Od roku 2022 se začíná počet těchto skutků naopak zvyšovat. Počet skutků spáchaných konkrétně pod vlivem alkoholu má téměř stejnou tendenci jako počet skutků spáchaných po vlivem všech návykových látek, kdy od roku 2013 do roku 2021 je tendence klesající, a v roce 2022 dochází k mírnému nárůstu. Jediný rozdíl je, že v roce 2023 dochází k mírnému poklesu.

Tabulka č. 2: Škody způsobené registrovanými hospodářskými a majetkovými činy v ČR v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hospodářské činy	19 587 078	20 850 300	20 250 981	18 779 626	13 677 456	10 639 767	17 322 427	15 830 923	18 703 171	8 997 643	12 317 962
Majetkové činy	8 008 155	6 554 129	5 377 551	4 456 627	4 126 400	4 689 858	4 931 682	4 345 387	4 897 831	7 399 967	7 717 894

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Pokud bychom chtěli porovnávat škody způsobené hospodářskou kriminalitou a majetkovou kriminalitou, již na první pohled lze z tabulky vidět, že škody způsobené hospodářskou kriminalitou značně převyšují škody způsobené kriminalitou majetkovou.

Z grafu navíc můžeme vypočítat, že škody způsobené hospodářskou kriminalitou jsou mnohem nevyrovnanější. Za posledních deset let se pohybovaly od necelých 9 milionů evidovaných v roce 2022 až po necelých 21 milionů evidovaných v roce 2014, což tvoří výrazný rozdíl ve výši téměř 12 milionů. Oproti tomu škody způsobené majetkovou kriminalitou jsou relativně stálé, ve sledovaném období se pohybovaly v rozmezí od cca 4 milionů evidovaných v roce 2017 po 8 milionů evidovaných v roce 2013, přičemž tento rozdíl tvoří pouhé 4 miliony.

Obecně můžeme konstatovat, že hospodářská kriminalita postihuje všechny čtyři hlavní oblasti v rámci ekonomické sféry, to znamená jak samostatně podnikající osoby, tak instituce finanční sféry, ale i podniky mimo tuto sféru a v neposlední řadě také stát. Pro každou tuto sféru jsou typické odlišné trestné činy. Kupříkladu fyzické osoby jsou nejčastěji obětmi podvodů, instituce finanční sféry nejčastěji čelí trestnému činu poškozování věřitele anebo podvodu a podniky mimo finanční sféru jsou nejčastěji terčem podvodu anebo zpronevěry. Stát je potom typicky nejvíce poškozován kráčením daně. Právě trestný čin kráčení daně společně s podvody na právnických osobách mají největší podíl na škodách způsobených hospodářskou kriminalitou.

Kdybychom chtěli zjišťovat, které hospodářské trestné činy jsou evidovány nejčastěji, policejní statistiky uvádějí, že největší podíl na hospodářské kriminalitě má trestný čin podvodu a uvěrového podvodu, vedle nich má vysoký podíl i trestný čin neoprávněného opatření, padělání, a pozměňování platebního prostředku a až s vysokým odstupem následuje trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.⁶⁷

---

⁶⁷ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 338.

4 Etiologie hospodářských trestných činů

4.1 Obecné příčiny a kriminogenní faktory hospodářské kriminality

Kriminogenními či rizikovými faktory, které jsou často označovány i jako příčiny kriminality, se rozumí „okolnosti usnadňující vznik, trvání či rozšiřování kriminálního jednání jedince, případně skupiny, ale i sociální jevy vytvářející vhodné podmínky pro kriminalitu nebo ji podporující.“⁶⁸ Zjišťování příčin hospodářské kriminality je důležité zejména proto, že teprve když pochopíme, proč k těmto činům dochází, budeme schopni je efektivně potlačit anebo jim předcházet.⁶⁹

Jedním z významných faktorů, kvůli kterému dochází k hospodářské kriminalitě je ekonomická nerovnost. Pokud jsou velké rozdíly ve společnosti mezi vyšší vrstvou, která soustřeďuje téměř veškeré bohatství a zbytkem společnosti, zahrnující nejen nižší vrstvu, ale velmi často také střední vrstvu, které se potom ocitají v chudobě, může se jednat o jeden z důvodů proč se jednotlivci uchylují k páchání trestné činnosti.

Dalším důležitým faktorem pro vznik hospodářské kriminality je vysoká nezaměstnanost. Jestliže není ve společnosti dostatečné množství pracovních příležitostí, dochází k celé řadě sociálních problémů jako propouštění zaměstnanců či snižování výroby, ale zejména k nárůstům majetkové a hospodářské kriminality. Protože pokud se dodržování zákonů a sociálních norem nebude vyplácet, čím dál tím více lidí se obrátí k nelegální činnosti, aby dosáhli nějakého zisku.⁷⁰

Faktory ovlivňující vznik hospodářské kriminality můžeme konkrétněji rozdělit do tří skupin, na *ekonomické faktory*, *organizačně-technické faktory* a *sociálně kulturní faktory*.⁷¹

---

⁶⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 92.

⁶⁹ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 25.

⁷⁰ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X. Str. 38-39.

⁷¹ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 380.

4.1.1 Ekonomické faktory

Velký vliv na šíření hospodářské kriminality má neustále se rozvíjející technologický pokrok. Ten vyvolává potřebu rozšíření počtu osob na řídicích a organizačních pozicích v organizacích, čímž vytváří více prostoru a příležitostí k páčání hospodářské kriminality. Technologický rozvoj zároveň umožňuje rychlejší komunikaci, zrychluje pohyb pachatelů a zjednodušuje zahlazování jejich stop.

Významným ekonomickým faktorem je také samotné období recese a konjunktury. Zatímco v období recese není dostatek finančních prostředků a někteří podnikatelé se z toho důvodu mohli dostat do vážných finančních problémů. Jako poslední možnost se pak mohou pokoušet zachránit své podniky i jinými než legálními způsoby, zejména páčáním podvodů, paděláním účetnictví nebo fiktivními bankrotů.

Naopak v období konjunktury, kdy společnost disponuje dostatečným množstvím finančních prostředků a jednotlivci chtějí využít a investovat nabyté zisky, vytváří se prostor a příležitost pro páčání různých druhů podvodů nebo neoprávněného podnikání.

Jednou z oblíbených forem obchodní společnosti pro páčání hospodářské kriminality je společnost s ručením omezeným. Vzhledem k tomu, že jednotliví společníci nejsou odpovědní za závazky společnosti, jedná se o celkem jednoduchý a relativně bezpečný způsob, jak se pokusit dosáhnout nelegálního zisku.⁷²

4.1.2 Organizačně-technické faktory

Vysoce rizikový faktor představují také mezery a nedostatky v legislativě a nepřehlednost právního řádu. V České republice se toto ukázala zejména v rámci privatizačního procesu, kdy ke změnám došlo tak rychle, že legislativní systém často nestíhal tyto změny zohledňovat. V důsledku toho byl právní řád nepřehledný a zvyšoval se negativní postoj společnosti k všeobecně přijímaným hodnotám a mravům.

---

⁷² VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 380.

Problematické je také nedostatečné fungování a kontrola jak institutů tržního systému, tak činnosti orgánů, které mají na starosti vypořádávat se s hospodářskou kriminalitou. Po roce 1989 došlo ke zrušení téměř všech kontrolních orgánů, a ještě donedávna nedošlo k jejich dostatečnému nahrazení. Ve velkém množství soukromých společností ani neexistují fungující kontrolní orgány a plní pouze formální funkci, kdy do pozic dozorčích rad bývají obsazováni osoby na základě politických namísto odborných kritérií.

Určitou výzvu představuje samotná vymahatelnost práva příslušnými orgány. Orgány činné v trestním řízení často nepředstavují pro pachatele hospodářské kriminality žádnou konkurenci z hlediska znalostí, zkušeností, technického vybavení ani finančních prostředků. Objasňování je potom zdlouhavé a celou tuto skutečnost ztěžuje nedostatečná spolupráce mezi policií a kontrolními orgány.

Problém sám o sobě potom představují nedostatečně vysoké personální i profesionální nároky na osoby obsazované do důležitých pozic v rámci hospodářského života nebo do kontrolních, dozorčích a povolávacích funkcí.⁷³

4.1.3 Sociálně-kulturní faktory

Vysoké riziko pro vznik hospodářské kriminality vytváří také nedostatek právního vědomí, který jde ruku v ruce s nedostačující či nejasnou právní úpravou. Pokud je právní úprava neúplná, nejednotná či jiným způsobem nedostatečná, občané nemají a ani nemohou mít dostatečné znalosti právních předpisů. Rovněž orgány činné v trestním řízení mají odlišné názory na posuzování konkrétních případů, což opětovně nepomáhá v upevňování právního vědomí občanů.

Protože hospodářská kriminalita se typicky nevyznačuje násilím a často ani nejsou známy konkrétní oběti, je ve společnosti tolerována oproti ostatním typům kriminality jako je např. násilná nebo majetková kriminalita. Velmi nebezpečné je ale hlavně to, že pokud občané vidí, že se hospodářská trestná činnost vyplácí a orgánům činným v trestním řízení se jí nedaří stíhat ani trestat, může to zejména v začínajících podnikatelích vzbudit dojem, že toto je ta jediná správná cesta, jak se mohou prosadit.

---

⁷³ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 380-382

Dalším významným rizikovým faktorem, zejména u mladých lidí, kteří teprve začínají budovat svou kariéru a mají touhu se prosadit, ale zároveň se ještě dostatečně neorientují v podnikatelském prostředí, je možnost že budou vzhledem k své nezkušenosti k hospodářské trestné činnosti zneužiti bez vlastního vědomí anebo dokonce donuceni proti své vůli.

Nakonec je také potřeba zmínit vliv společenského a ekonomického postavení pachatelů hospodářské trestné činnosti, díky kterému se jim v určitých případech dostává ze strany orgánů činných v trestním řízení o něco shovívavějšího přístupu. A to ať už vzhledem k ukládání nižších trestů nebo cíleném zpomalování trestního řízení všech dostupných zákonných institutů jako např. uložení vazby. V následku toho může docházet ke vzniku korupčních vztahů, kdy jsou pracovníci policie přetahováni do vysoce výnosných pozic v hospodářské sféře.⁷⁴

4.2 Specifické příčiny korupce

Kromě obecných příčin hospodářské kriminality se korupce vyznačuje i určitými specifickými příčinami, které k ní vedou. Jedním z hlavních vlivů na míru korupce ve společnosti má tzv. *korupční klima*, které můžeme definovat jako: „soubor kolektivních představ, norem a kulturních vzorů, jenž zneužívání úředních pravomocí, dávání a braní úplatků činí pro obyvatele dané země samozřejmým a morálně omluvitelným chováním.“⁷⁵ V podstatě se jedná o to, jestli je korupce ve společnosti vnímána jako běžné a tolerované chování anebo naopak jako něco nemorálního. V případě, že je korupce ve společnosti brána jako běžný jev, vytváří na členy společnosti i jakýsi nátlak, protože najednou ten, kdo nebere a nedává úplatky, se z takové společnosti vyčleňuje.

Kromě toho hraje významnou roli i postoj médií ke korupci, úroveň legislativy a účinnost sankcí. Úroveň legislativy je důležitá proto, že čím jsou právní normy méně srozumitelné, tím více prostoru vzniká pro korupci. Účinnost sankcí se pak opírá o to, že hrozící sankce musí být taková, aby se korupce nevyplácela.⁷⁶

---

⁷⁴ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 383.

⁷⁵ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 359.

⁷⁶ Tamtéž, str. 360.

5 Pachatelé hospodářské kriminality

5.1 Srovnání pachatelů hospodářské kriminality a majetkové kriminality

Pokud bychom srovnávali pachatele hospodářské a majetkové kriminality, našli bychom mezi nimi značné rozdíly. Zatímco pro pachatele majetkové kriminality jsou typické vlastnosti jako asociálnost, násilnické sklony, hrubý projev či zanedbaný vzhled, pachatel hospodářské kriminality by takto vypadat nemohl, neboť by se v takovém případě ani nemohl dostat do pozice, ze které by byl schopen páchat hospodářskou trestnou činnost.

V čem se naopak obě skupiny shodují je motiv jejich jednání. Jak pro pachatele majetkové, tak i hospodářské kriminality je hlavním motivem zisk. V případě pachatelů hospodářské kriminality se jedná konkrétně buď o dosažení určitého osobního obohacení nebo získání nějakého jiného přínosu jako např. výhody, slibu, služby či postavení.⁷⁷

5.2 Specifika pachatelů hospodářské kriminality

Jedním ze specifík pachatelů hospodářské kriminality je vyšší věk. Zatímco v rámci obecné kriminality tvoří největší skupinu pachatelé ve věku 20–40 let, v případě hospodářské kriminality je věkové rozmezí 20–60 let. Z toho plyne, že podíl pachatelů mladších 20 let je na hospodářské kriminalitě minimální, naopak podíl pachatelů starších 40 let je ve srovnání s celkovou kriminalitou výrazně vyšší.

Dalším specifikem hospodářské kriminality je vyšší podíl prvopachatelů a také vyšší podíl žen oproti celkové kriminalitě.⁷⁸ V rámci hospodářské kriminality se však ženy oproti svým mužským protějškům dopouštějí méně závažných forem hospodářské kriminality, s čímž souvisí i nižší způsobená škoda zapříčiněná touto trestnou činností.⁷⁹

Určitá specifika mezi pachateli najdeme i na základě trestných činů, kterých se dopouštějí. Blíže si přiblížíme konkrétně pachatele *korupce, pojistného podvodu a legalizace výnosů z trestné činnosti*.

---

⁷⁷ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 339.

⁷⁸ Tamtéž, str. 339-340.

⁷⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 87-88.

5.2.1 Specifika pachatelů korupce

Při posuzování pachatelů korupce je potřeba si uvědomit, že ne každý člověk je zkorumpovaný a nechá se uplatit, a ne všichni zkorumpovaní lidé se chovají korupčně za jakékoliv situace. Stejně tak korupční prostředí ve společnosti působí na každého jinak, některé nezajímá, co by mohli získat přijetím nebo poskytnutím úplatku, někteří příjemci jsou zase natolik poctiví, že si ani neuvědomí, jak by mohli těžit ze svého postavení či pravomoci.

Rozhodnutí dopustit se korupčního jednání je tedy spíše záležitostí morálních zásad každého člověka a zpravidla je založeno racionálním zvážením míry potencionálního zisku anebo naopak potencionálních ztrát. V rámci korupčního jednání rozlišujeme pět základních tzv. „buď – anebo“ situací:

- „1. Zkorumpovat sám sebe, anebo se zachovat korektně,*
- 2. Nechat se uplatit, anebo vzdorovat nabízenému úplatku,*
- 3. Aktivně uplácet jiné, anebo volit korektní postup,*
- 4. Vzdorovat vyžadovanému úplatku, anebo podlehnout nátlaku,*
- 5. Vyžadovat úplatek, anebo postupovat korektně.“⁸⁰*

Za pachatele v korupčním vztahu pak považujeme jak toho, kdo úplatek anebo jinou výhodu nabízí a poskytuje, tak toho, kdo úplatek anebo jinou výhodu přijímá, či vyžaduje.⁸¹

5.2.2 Specifika pachatelů pojistného podvodu

Úspěšnost trestného činu podvodu je zpravidla založena na znalostech a schopnostech pachatele, a to jak na jeho intelektových schopnostech, tak jeho schopnosti navazovat kontakty, improvizovat a přizpůsobovat se situaci či vzbudit důvěryhodnost v oběti atd. Pachatelé pojistného podvodu však těmito specifickými znalostmi a schopnostmi disponovat nemusí. Může se jím stát prakticky kdokoliv, kdo má způsobilost k právním úkonům a kdo může uzavřít pojistnou smlouvu.

---

⁸⁰ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 40.

⁸¹ Tamtéž. str. 40-41.

Nejpočetnější skupina pachatelů pojistného podvodu se dopouští podvodů proti havarijnímu pojištění motorových vozidel. Typicky se jedná o nemajetné osoby středního věku se středoškolským vzděláním bez mimořádných intelektových schopností. Tyto osoby se zpravidla za velice nízkou finanční odměnu nechají zlákat organizátory pojistných podvodů, aby na sebe např. koupili na leasing automobil, který vyvezou za hranice České republiky, tam ho prodají a nahlásí policii jeho odcizení.⁸²

5.2.3 Specifika pachatelů legalizace výnosů z trestné činnosti

Pachatelé legalizace výnosů z trestné činnosti se zpravidla nedopouští tzv. zdrojových trestných činů, tedy činů, ze kterých pocházejí legalizované výnosy. Úkolem těchto pachatelů je právě tyto výnosy zlegalizovat v rámci oficiálního ekonomického a finančního systému.

Proces legalizace výnosů se odehrává prostřednictvím nejrůznějších obchodních či finančních operací, to znamená, že pachatel musí mít dostatečné znalosti zejména z oblasti práva, ekonomie a obchodu. Vzhledem k požadavku důvěryhodnosti a nevyvolání pochybností k původu legalizovaných prostředků, se musí jednat o důvěryhodné osoby bez kriminální minulosti. Případně pachatelé k legalizaci těchto výnosů využívají třetí osoby, tzv. „facilitátory“, ti vykonávají tuto činnost za úplatu nebo za podíl.

Mimo to je možné k legalizaci výnosů i tzv. nelegální banky, to jsou finanční společnosti, které nepodléhají bankovnímu dozoru, což usnadňuje utajení samotného procesu legalizace výnosů. Typickými příklady jsou např. cestovní kanceláře anebo různé směnářenské společnosti.

Významnou roli mezi pachateli tohoto trestného činu zauímají i jedinci z řad prestižních profesí jako jsou např. advokáti, notáři či účetní, zejména pokud zastupují zločinecké skupiny v obchodních transakcích, které směřují k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Díky jejich společenskému postavení pak vzbuzují požadovaný dojem důvěryhodnosti.⁸³

---

⁸² CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 57.

⁸³ Tamtéž. str. 68.

5.3 Typologie pachatelů hospodářské kriminality

Základním členěním pachatelů hospodářské kriminality je rozdělení na dva typy, a to na pachatele naivní a lehkomyšlné, tzv. *bílé koně* a jejich protipól, pachatele manipulátory, tzv. *bílé límečky*.

Pokud jde o první skupinu, tímto pachatelem se může stát prakticky kdokoliv. Není zapotřebí mít vyšší vzdělání, dobré sociální postavení ani zvláštní intelektové či jiné schopnosti. Typicky se dopouštějí trestných činů jako jsou pojistné či úvěrové podvody, krácení daní, úplatkářství nebo různých deliktů proti životnímu prostředí.

Naopak pachatelé z druhé skupiny již musejí disponovat specifickými osobnostními vlastnostmi, postavením a schopnostmi. Tento pachatel musí disponovat vysokou inteligencí, měl být schopen se prosadit ve společnosti, umět navazovat kontakty s lidmi a vzbuzovat v nich důvěru či využívat jejich nezkušenosti, dále musí být také schopen riskovat a přizpůsobovat se situaci.⁸⁴

S výše zmíněným členěním pak souvisí i Sheinostova typologie pachatelů hospodářské kriminality, který je rozděluje na základě charakteru jejich jednání do pěti skupin:

1. *Typ naivního a lehkomyšlného pachatele*
2. *Typ pachatele-sportovce*
3. *Typ bezohledného dobrodruha*
4. *Typ pachatele manipulátora a*
5. *Typ pachatele autoritativního*

Prvním typem, tedy pachatelem *naivním a lehkomyšlným*, je typicky mladý a nezkušený člověk, který se dostává do potíží zpravidla kvůli své důvěřivosti, nedostatečným zkušenostem a špatným odhadem situace. Tito pachatelé se pak nejčastěji vymlouvají na smůlu.

Druhý typ, *pachatel-sportovec*, se obvykle dopouští úmyslné trestné činnosti, pokud je dopaden, tak ji nepopírá, naopak svůj trest přijímá a počítá s ním.

---

⁸⁴ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 340-341.

Třetím typem, tedy *bezohledným dobrodruhem*, je zpravidla běžný podnikatel, který se snaží prostřednictvím páchaní trestné činnosti dosáhnout zisku a tím snadno a rychle vyřešit své problémy. Na rozdíl od předchozího typu tito pachatelé svou trestnou činnost zapírají.

Čtvrtý typ, *pachatel-manipulátor*, je osobou v takovém postavení, které mu umožňuje manipulovat se svěřenými prostředky. Tento pachatel nemá vazbu na kriminální prostředí a spoléhá na to, že nebude dopaden.

Pátým a poslední typem je *pachatel autoritativní*. Typicky se jedná o pachatele, který měl na počátku své kariéry rychlý úspěch a v důsledku toho je přesvědčen o svých výjimečných schopnostech. Trestnou činností se pak pokouší zrealizovat své sny a ambice.⁸⁵

Pachatele hospodářské kriminality ale můžeme dělit i na základě jiných kritérií. Dalším možným členěním je na *pachatele příležitostné* a na *pachatele profesionální*.

Jak již vyplývá ze samotného názvu, *pachatelé příležitostní* se rozhodnou ke spáchání hospodářského trestného činu až při naskytnutí vhodné příležitosti. Může jím být tedy kdokoli, kdo se podílí na hospodářské činnosti a ke spáchání se rozhodne. V rámci této skupiny rozlišujeme *pachatele z nutnosti* a *pachatele z blahobytu*. Zatímco *pachatelé z nutnosti* se dopouští trestné činnosti z konkrétních důvodů jako je např. udržení firmy, pachatelé z blahobytu mají chuť riskovat a pokusit se při naskytnutí výhodné příležitosti dosáhnout co největšího zisku anebo získat co nejlepší výhodu.

Oproti tomu existují ale i *pachatelé profesionální*. Těmito pachateli jsou zejména osoby z vyšších nebo středních vrstev společnosti, zpravidla s vazbami na organizovaný zločin, jejichž hlavním cílem je soustavné dosahování nelegálního zisku. K tomu využívají oficiální hospodářský styk, aby zakryly své nelegální činnosti. Typicky se jedná o osoby s vysokým vzděláním, vlastními finančními prostředky a nezbytnými zkušenostmi, které disponují určitým hospodářským vlivem a kontakty uvnitř státních orgánů. Zároveň disponují specifickými osobnostními

---

⁸⁵ VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 376.

vlastnostmi jako je cílevědomost, vypočítavost, touha po moci, majetku a uznání, egoismus, bezcitnost, či bezohlednost, které jim usnadňují páchání trestné činnosti.⁸⁶

5.4 Trestní odpovědnost právnických osob

Pokud jde o pachatele hospodářské trestné činnosti, je potřeba zmínit i fenomén trestní odpovědnosti právnických osob, který je relativně novou záležitostí v českém trestním právu.⁸⁷ Byla zavedena 1. ledna 2012 společně s účinností *zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*.

Základem trestní odpovědnosti právnických osob je koncept tzv. přičitatelnosti. To znamená, že „pokud je fyzickou osobou jednajícím za osobu právnickou spáchán trestný čin, v zájmu či rámci činnosti této právnické osoby, je přičten i osobě právnické.“⁸⁸ Aby se jednalo o trestní odpovědnost právnických osob, musí být splněny dvě základní podmínky:

- „1. Fyzická osoba – pachatel je osobou oprávněnou jednat za právnickou osobu a*
- 2. Její jednání lze vykládat jako uskutečněné v rámci činnosti právnické osoby nebo v jejím zájmu.“⁸⁹*

Zatímco první zmíněná podmínka zpravidla nepůsobí žádné potíže při aplikaci, druhá podmínka může být problematická. Pokud fyzická osoba pachatele jednajícím za osobu právnickou spáchá trestný čin v zájmu této právnické osoby, jedná se o jasný případ konceptu přičitatelnosti. Ale pokud tato fyzická osoba jednajícím v zájmu právnické osoby spáchá daný trestný čin pouze v rámci její činnosti, je přičitatelnost zpochybňována. Pokud totiž tato fyzická osoba spáchala trestný čin ve svém osobním zájmu či zájmu jiných subjektů, potrestání právnické osoby se jeví jako nepřiměřené a neadekvátní. Samotný Nejvyšší soud ČR k této problematice uvádí, že „byla-li právnická osoba zneužita ke spáchání trestného

---

⁸⁶ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. Str. 374-375.

⁸⁷ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 338.

⁸⁸ KOTLÁN, Pavel. *Ekonomická kriminalita očima policejního orgánu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-488-6. Str. 39-40.

⁸⁹ Tamtéž, str. 40.

činu fyzickou osobou jednající za ni, zpravidla není možnost dovést spáchání trestného činu i touto právnickou osobou.⁹⁰

Trestní odpovědnost právnických osob se označuje za tzv. odpovědnost kolektivní. To ale neznamená popření principu individuální viny u fyzických osob. Když se tedy zjišťuje trestní odpovědnost kolektivních orgánů právnické osoby neboli členů těchto orgánů, zjišťuje se zvlášť vina každé fyzické osoby jednající za kolektiv.

Pokud jsou přitom splněny již zmíněné podmínky přičitatelnosti, vykonává se trestní odpovědnost právnických osob a fyzických osob souběžně. To znamená, že může být potrestána jak fyzická osoba, tak i právnická osoba a pokud není zjištěna konkrétní fyzická osoba pachatele, tak může být potrestána pouze osoba právnická. V tomto případě by se jednalo o tzv. pravou trestní odpovědnost, kdy je „trestní odpovědnost právnické osoby nezávislá na trestní odpovědnosti konkrétní fyzické osoby.“⁹¹

Za zmínku určitě stojí také princip „vyvinění“ z trestní odpovědnosti právnických osob. Ten lze uplatnit v případech, kdy „fyzická osoba-pachatel jednala v excesu, který vyloučil přičitatelnost činu právnické osobě i tehdy, měla-li mít z činu prospěch a jednal-li uvedený pracovník, člen orgánu apod. v jejím zájmu.“⁹²

Při užití principu „vyvinění“ se však v praxi objevují určité potíže, a to zejména při dokazování. Důkazní břemeno nesou v trestním řízení orgány činné v trestním řízení, tyto orgány pak tedy musí prokázat existenci či neexistenci vyvinujícího důvodu. Problém nastane v případě, kdy obviněná právnická osoba sice poskytne věrohodný důvod vyvinění, ale už nebude spolupracovat při jeho prokazování.

Následně je pak možné jednat zpravidla jednou ze dvou možností. Buď trestní odpovědnost proti právnické osobě nevyvodit anebo ji z důvodu neprokázání vyvinujícího důvodu odsoudit.⁹³

---

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 20156, sp. zn. 8 Tdo 972/2016. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-972-2016>. [cit. 2024-08-08].

⁹¹ KOTLÁN, Pavel. *Ekonomická kriminalita očima policejního orgánu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-488-6. Str. 42.

⁹² Tamtéž, str. 43-44.

⁹³ Tamtéž, str. 40-44.

6 Oběti hospodářské kriminality

6.1 Vymezení obětí hospodářské kriminality

Obětí hospodářské kriminality může být jak jedinec, tak i skupina jako např. akcionáři, vlastníci podílů, vkladatelé, podnikatelé, případě i všichni daňoví poplatníci. Okruh obětí se následně můžeme pokusit vydefinovat na základě rozlišení *oběti v užším pojetí* a *oběti v širším pojetí*.

Za oběť v užším pojetí můžeme označit konkrétní finanční instituci, např. banku, proti které směřoval trestný čin a která byla tímto trestným činem poškozena.

Oběti v širším pojetí je potom blíže nspecifikovaná skupina obětí, u které je hledání společných znaků o něco složitější, ale přesto existují. Zatímco příslibení legálního zhodnocení finančních prostředků má na různé jedince zpravidla stejný účinek a roli v tomto případě hrají zejména opatrnost či nedůvěra na základě předchozí negativní zkušenosti. Na druhou stranu příslibení nelegálního zhodnocení finančních prostředků již působí jen na některé z nich.

Tím se dostáváme k zásadnímu problému hospodářské kriminality, a to že se stírá hranice mezi pachatelem a obětí. Pokud totiž oběť ve výše zmíněném případě podlehla slibu nelegálního zhodnocení finančních prostředků a jednala tak za účelem dosažení zisku, přičemž byla o tyto prostředky podvodným jednáním připravena, samotná oběť se technicky vzato stává spolupachatelem.

Oběti hospodářské kriminality však můžeme dělit i na základě jiných kritérií, podle stupně zasažení kriminálním jednáním můžeme rozlišovat *oběti primární*, tedy oběti zasažené trestným činem prvotně, a *oběti sekundární*, zasažené tímto činem zprostředkovaně.

Toto dělení je možné vysvětlit na příkladu, kdy se banka stane obětí kriminálního jednání a odcizené finanční prostředky se jí nepovede získat nazpět. Banka sice zaznamená ztrátu, ale pouze účetně, za *primární oběť* bychom tedy neoznačovali přímo banku, ale spíše akcionáře jakožto vlastníky banky. Ti se pak ale budou snažit tuto ztrátu nahradit např. vyššími úroky z úvěrů nebo naopak nižšími úroky

z vkladů. V tomto případě by pak *sekundárními oběťmi* byli vkladatelé a klienti banky, kteří by museli akcionářům banky tuto ztrátu v určité podobě nahradit.⁹⁴

6.2 Tzv. „delikty bez obětí“

V rámci hospodářské kriminality můžeme hovořit i o tzv. *deliktech bez obětí*. Ty spočívají v tom, že oběťmi se nestávají přímo konkrétní fyzické osoby, ale stává se jí stát. Fyzické osoby jsou vůči pachateli v postavení klienta a získávají od něj určitou službu. Na jednu stranu za tuto službu sice platí vysoké sumy a jsou často ve znevýhodněné pozici oproti pachateli, na druhou stranu za to získávají určitou kompenzaci. Z toho důvodu pak také často odmítají proti pachatelům vypovídat.⁹⁵

6.3 Specifika obětí podvodů

Neexistuje pouze jeden jediný typ oběti podvodných jednání, může se tak jednat jak o osobu starší, důvěřivou, která nemá zkušenosti v hospodářském styku, ale stejně tak se může jednat o úspěšného podnikatele s vysokým sociálním postavením. Rovněž se oběťmi nestávají pouze fyzické osoby, ale i právnické osoby, podnikatelské firmy nebo státní organizace.

Přestože je obětí celá škála, disponují určitými shodnými charakterizačními vlastnostmi, které z nich dělají snadné oběti. Typicky se snaží dosáhnout snadného a rychlého zisku nebo nějaké jiné výhody, jsou naivní, důvěřivé a nedisponují velkým množstvím zkušenosti při uzavírání smluv anebo celkově v obchodním styku.

Ačkoliv je trestným činem podvodu způsobena škoda na majetku, ne vždy jsou oběti ochotny tyto trestné činy oznamovat. Důvodů může být několik, pro někoho je například důležitější zachovat si své společenské postavení než přiznat, že byl podveden. V jiných případech se oběť na činu podílela nezákonným získáním určitých prostředků a tento podíl by musela přiznat orgánům činným v trestním řízení. Případně nebyla způsobená škoda natolik vysoká, aby oběť čin oznámila.⁹⁶

---

⁹⁴ BALOUN, Vladimír. *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. ISBN 80-86008-69-X. Str. 70-78.

⁹⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 39.

⁹⁶ KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor, STRAUS Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. Str. 191-192.

7 Kontrola hospodářské trestné činnosti

Kontrola kriminality je obecně založena na snižování její kvantity, tedy zastavení růstu kriminality, a na snižování její kvality, tedy poklesu nebezpečných a společenských závažných forem kriminality. Aby mohla být kontrola efektivní, je důležitá vzájemná vyváženost dvou strategií, *strategií prevence a strategií represe*.⁹⁷

7.1 Strategie prevence

Prevence spočívá v předcházení trestné činnosti dříve, než k ní vůbec dojde. Skládá se z nejrůznějších společenských opatření a můžeme ji dělit podle dvou základních hledisek, z hlediska obsahu a z hlediska adresátů, do několika kategorií. Z obsahového hlediska rozlišujeme prevenci sociální, situační a viktimologickou. Z hlediska adresátů potom rozeznáváme prevenci primární, sekundární a terciární.⁹⁸

Významné místo v prevenci hospodářské kriminality zauímají především *prevence sociální a prevence situační*.

Prevence sociální se zaměřuje na nepříznivé společenské a ekonomické podmínky ve kterých shledává příčiny vedoucí k páchání trestné činnosti a snaží se je změnit. Soustředí se tedy primárně na pachatele, potencionální pachatele a na změny příčin kriminality.⁹⁹

Prevence situační vychází z přesvědčení, že kriminalita je produktem dvou faktorů, na jedné straně motivace a na straně druhé příležitosti. Samotné rozhodnutí spáchat trestný čin pak značně ovlivňuje naskytnutí vhodné příležitosti či situace. Podstata situační prevence spočívá ve zvyšování námahy potřebné ke spáchání trestného činu, stejně jako zvyšování rizika dopadení pachatele, a naopak ve snižování výtěžku z trestné činnosti.¹⁰⁰

---

⁹⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 76.

⁹⁸ Tamtéž, str. 141.

⁹⁹ Tamtéž, str. 165.

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 164.

7.1.1 Prostředky podnikové ochrany proti hospodářské kriminalitě

Jak již bylo řečeno, pro prevenci hospodářské kriminality má největší význam situační a sociální prevence. Aby však byla prevence účinná, je v rámci hospodářské kriminality důležité do této prevence zahrnout co nejširší okruh osob, a to nejen specializované orgány a instituce státu a státního aparátu, ale i každého podnikatele a pracovníka v managementu podniku.¹⁰¹

7.1.1.1 Situační prevence

Situační prevence hospodářské kriminality by měla být soustředěna na opatření sloužící k odstranění jak příčin, tak situací k páčání kriminality. To v praxi znamená zaměřit se na způsoby vyhledávání latentní kriminality v rámci vlastních podniků, zařídit také vhodnou ochranu dat a informací, ale také počítačových či komunikačních systémů a obecně se snažit uplatňovat další opatření k omezení příležitostí k páčání trestné činnosti a jiných negativních jevů v podniku i proti podniku.

Pokud jde o opatření vedoucí k odstraňování samotných kořenů hospodářské kriminality v podniku, význam mají zejména různá režimová opatření, jednak jejich stanovení a následně kontrola jejich dodržování. V tomto smyslu hovoříme např. o kontrolování, kteří pracovníci podniku mají v jakou dobu přístup do podniku a jaká jsou jejich oprávnění vzhledem k pohybování se v budovách podniku. Kromě toho by se tato kontrola měla vztahovat i na vstup a pohyb cizích osob po prostorách podniku.

Důležitou roli v rámci podnikové ochrany před hospodářskou kriminalitou hraje i samotný výběr pracovníků, a to především těch na vedoucí pozice. Při jejich výběru se již běžně využívají různá psychologická vyšetření, jejich cílem je posoudit, zda jsou uchazeči způsobilí k výkonu práce a zda disponují potřebnými schopnostmi, jako je např. zvládnutí stresových situací, jež představuje jednu ze stěžejních schopností vedoucích pracovníků.¹⁰²

V oblasti situační prevence mají významnou úlohu také soukromé bezpečnostní služby. V rámci své činnosti se soustředí na zavádění nejrůznějších

---

¹⁰¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 101.

¹⁰² Tamtéž. str. 101.

bezpečnostních systémů buď vzhledem k charakteru dané bezpečnostní situace, povaze a množství bezpečnostních rizik a náročnosti jejich odstranění anebo vzhledem k charakteru a velikosti chráněného subjektu či objektu. Tuto prevenci můžeme nadále dělit do dvou fází:

První fáze je součástí situační prevence primární a spočívá v analýze podmínek a příčin kriminality v potencionálně chráněném objektu či subjektu. Následně se zaměřuje na hledání způsobů odstranění těchto podmínek a příčin. V této fázi se také popisují dosavadní a předpokládané škody, aby mohly být stanoveny nejvhodnější preventivní opatření a vybírá se nejvhodnější forma kontrola. Teprve na základě všech těchto činností je možné zpracovat projekt, uzavřít smlouvu a zahájit činnost preventivního systému.

Druhá fáze je součástí situační prevence sekundární. V této fázi je již realizována vlastní ochrana proti bezpečnostním rizikům, na základě smluvených podmínek a v jejich rozsahu. Konkrétně se jedná zejména o kontrolu vstupu, výstupu a pohybu v chráněném prostoru nebo identifikaci oprávněných osob a dopravních prostředků. Mimo jsou přijímána i nejrůznější opatření pro ztížení podmínek pro vznik bezpečnostních rizik.

V návaznosti na tyto dvě fáze pak přichází na řadu situační prevence terciární, která je založena na sledování podmínek a příčin opakování konkrétních nedostatků a bezpečnostních rizik. Kromě samotné kontroly dochází ke vzniku nových analýz a k typování možných budoucích nebezpečí a rizik na základě předchozích špatných zkušeností.

Obecně lze ještě konstatovat, že pro účinnost situační prevence je stěžejní spolupráce a dobré vztahy mezi soukromými bezpečnostními službami, jejich zákazníky a uživateli s Policí ČR, obecní a městskou policií a dalšími bezpečnostními a záchrannými systémy.¹⁰³

---

¹⁰³ CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5. Str. 103-104.

7.1.1.2 Doporučená preventivní opatření

Účinná prevence v rámci podniků byla měla být založena na přijetí vhodných opatření. Nejvíce doporučovaná opatření můžeme shrnout do tří základních oblastí:

- „1. *Důkladný systém interních kontrol,*
2. *Nezávislý a pravidelný audit (interní i externí),*
3. *Identifikace, hodnocení a řízení rizik.*“¹⁰⁴

Pod pojmem audit přitom rozumíme nezávislou analýzu, která umožňuje nejen ověřování informací podniků nebo veřejné správy, ale také hodnocení jejich operativní činnosti a systémů. Audity můžeme nadále členit podle postavení auditora k auditovanému subjektu na *audit externí* a *audit interní*.

Interní audit je zpravidla spojován především s posuzováním rizik. Odpovědnost za řízení rizik přitom spadá na vedoucí pracovníky orgánů veřejné správy, kteří v podřízených útvarech organizují řadu činností. Mezi tyto činnosti patří zejména vyhledávání rizik, jejich hodnocení a určování jejich významnosti. Dále jsou také pověřeni včasným informováním vedoucích orgánů o existenci těchto rizik a v souvislosti s tím předkládají návrhy pro jejich zmírnění či úplné odstranění. Kromě toho ještě vypracovávají katalogy rizik a předávají je útvaru interního auditu, který je následně využívá k plánování své činnosti.

Nepochybnou výhodou auditů je, že umožňují proniknout do nejrůznějších podezřelých operací a následně je i zmapovat. Auditóři, především tedy interní auditóři, se podílejí na zabraňování trestné činnosti tím, že zkoumají a hodnotí efektivitu systémů vnitřní kontroly vzhledem k velikosti potencionálního rizika. Testy, které auditóři provádějí mohou následně sloužit jako cenný zdroj informací např. o možném výskytu trestné činnosti v určité oblasti a potřebnosti zahájení šetření v této oblasti.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1. Str. 166.

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 166-170.

7.1.2 Prevence zajišťovaná kontrolními orgány

Zásadní roli v prevenci hospodářské kriminality hrají vnitřní a vnější kontrolní orgány. V České republice se jedná konkrétně o *Nejvyšší kontrolní úřad*, *Českou obchodní inspekci*, *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* a *Finanční analytický úřad*.

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán, jehož úkolem je provádět kontrolu nad hospodařením se státním majetkem, zadávání státních zakázek a také vykonávat kontrolu nad hospodařením České národní banky. Ve své činnosti se přitom řídí *zákonem č. 166/1993 Sb. o Nejvyšším kontrolním úřadu*.

Dalším důležitým orgánem je *Česká obchodní inspekce*, která se jakožto orgán státní správy podřízený Ministerstvu průmyslu a obchodu zaměřuje na kontrolu právnických a fyzických osob. Posuzuje především zda při své činnosti dodržují právní předpisy a zda neklamou spotřebitele nepravdivými či neúplnými informacemi o nabízených výrobcích či službách. V případě uložení pokuty jsou vymahatelem finanční nebo celní úřady. Činnost České obchodní inspekce přitom upravuje *zákon č. 64/1986 Sb. o České obchodní inspekci*.

Hlavním orgánem disponující pravomocemi v rámci hospodářské soutěže je *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže*, který vykonává dozor nad zadáváním a koordinací veřejné podpory veřejných zakázek. Jeho činnost pak upravuje *zákon č. 273/1996 Sb. o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže*.

Neméně důležitou roli hraje i *Finanční analytický úřad*, jehož primárním účelem je zajišťování kontroly nad legalizací výnosů z trestné činnosti a financováním terorismu. Mimo toho zabezpečuje i koordinaci mezinárodních sankcí.¹⁰⁶

Není to tak dávno, co činnost kontrolních orgánů nebyla zcela efektivní a funkční, neboť se primárně řídili právními předpisy, které vznikly již v devadesátých letech, konkrétně *zákonem č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu* a dnes již zrušeným *zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole*. To se ale změnilo přijetím nových zákonů, a to *zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím*

---

¹⁰⁶ GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 344-345.

vystupování v právních vztazích, zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole.¹⁰⁷

V zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích najdeme právní úpravu využívání majetku státu, týkající se zejména naplňování funkcí státu, ale slouží i k zajišťování veřejně prospěšných činností anebo pro účely podnikání.

Zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě potom upravuje kontrolu orgánů veřejné správy, která se zaměřuje především na kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky.

V zákoně č. 255/2012 Sb. o kontrole je pak upraven výkon státní kontroly na třech odlišných úrovních: na úrovni ústředních orgánů státní správy, dále na úrovni místních orgánů státní správy a v neposlední řadě na úrovni specializovaných kontrolních orgánů státní správy.

Kromě vnějších kontrolních orgánů je však důležitá i kontrola vnitřními orgány uvnitř organizací a institucí směřující vůči vlastním zaměstnancům. Ta je bohužel často nedostatečná. Problematické to může být obzvláště v případech týkajících se bank nebo obdobných finančních institucí, kde pracovníci porušují nejen obecné zákonné normy, ale i interní předpisy a etické kodexy těchto institucí.¹⁰⁸

7.1.3 Národní a evropské orgány pro boj s hospodářskou kriminalitou

Pro účinný boj s hospodářskou kriminalitou je stěžejní vzájemná spolupráce mezi národními orgány, ale i evropskými orgány boje s hospodářskou kriminalitou. Národními orgány České republiky s tímto úkolem jsou především Policie ČR, Ministerstvo financí ČR a Bezpečnostní a informační služba. V rámci Policie ČR se jedná konkrétně o *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality* a *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu*. V rámci Ministerstva financí ČR potom tento účel zajišťuje *Finančně analytický úřad*.

---

¹⁰⁷ FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87071-18-2. Str. 188.

¹⁰⁸ GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 345-346.

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality se zaměřuje na boj se závažnými formami hospodářské a finanční kriminality, především na boj s nebezpečnými formami korupce. Ve své činnosti se zabývá jednak získáváním, prověřováním a vyhodnocováním kriminálních a operativních informací, ale také se věnuje vypracováním kriminalistických metod pro účinné odhalování, objasňování a dokumentaci hospodářské trestné činnosti za účelem tomuto jevu včas a efektivně předcházet.

Úkoly *Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu* zahrnují zejména odhalování, objasňování a dokumentaci násilné kriminality, zaměřuje se ale také na monitorování a odkrývání činnosti organizovaných zločineckých skupin nebo se zabývá vyšetřováním padělání různých platebních prostředků, např. cenných papírů. V neposlední řadě své snahy směřuje i na potlačování financování terorismu.

Finančně analytický úřad se ve své činnosti věnuje zejména prověřování hlášení finančních institucí týkajících se podezřelých obchodů a následně provádí úkony směřující k pozastavení těchto podezřelých obchodů. Pokud se dozví o uskutečnění podezřelého obchodu, může ho v rámci své pravomoci pozastavit až na dobu 72 hodin. Během této doby má možnost podat trestní oznámení, přičemž orgány činné v trestním řízení mají ještě další tři dny na realizaci potřebných kroků v rozsahu své působnosti.

Posledním zmíněným národním útvarům České republiky je *Bezpečnostní a informační služba*, ta se kromě boje s hospodářskou kriminalitou zabývá i širokou škálou jiných úkolů. V oblasti související s hospodářskou kriminalitou má klíčový význam zejména proto, že se věnuje shromažďování informací o financování terorismu, ale i informací o ohrožení bezpečnosti státu, které by mohly vést až k destabilizaci ekonomiky státu. Kromě toho se zabývá zjišťováním a vyhodnocováním aktivit organizovaného zločinu a v neposlední řadě funguje jako důležitý zdroj informací pro Policii ČR.

Kromě národních orgánů České republiky se boji s hospodářskou kriminalitou věnují i některé evropské orgány. Mezi ty nejvýznamnější se řadí zejména *Europol*, *Interpol*, *Eurojust*, *OLAF* a *AFCOS*.

Mezinárodní policejní spolupráci a vzájemnou pomoc při objasňování trestné činnosti a jejímu předcházení umožňují mimo jiné také Schengenské dohody. Ty kromě zajišťování volného pohybu osob a zboží v rámci schengenského prostoru umožňují také policejní spolupráci na tomto území. Policejní sbory členských států si tak mohou vzájemně vyměňovat důležité nejen informace, ale i styčné důstojníky. Mimoto spolupracují při přeshraničním sledování a pronásledování podezřelých osob.

Činnost *Europolu* jakožto Evropské policejní instituce zahrnuje širokou úkolů, mezi které patří například, že zajišťuje vzájemné poskytování operativních a kriminalistických informací a analýz mezi členskými státy Evropské Unie. Kromě toho také zabezpečuje shromažďování, analýzu a předávání důležitých strategických informací či poznatků, ale také se zabývá zdokonalováním metod a vyšetřovacích postupů sloužících k odhalování trestné činnosti. Mimo to poskytuje pomoc členským orgánům při vyšetřování závažných trestných činů překračující hranice jednoho státu.

Cílem *Interpolu* je pak zajišťovat policejní spolupráci mezi členskými státy evropské unie. Jedná se o mezinárodní organizaci kriminální policie, která zabezpečuje a zároveň se snaží vylepšovat spolupráci mezi členskými státy při boji s trestnou činností. Interpol disponuje informačním systémem vedoucím ústředím v Lyonu, který obsahuje databáze týkající se osob, předmětů a případů. V České republice zajišťuje funkci národní ústředny s celostátní působností Interpol Praha, který má na starosti koordinaci spolupráce Policie ČR s ostatními bezpečnostními sbory a mezinárodními organizacemi.

Zásadní funkci plní také *Eurojust*. Jde o orgán Evropské Unie, který se zaměřuje na boj s přeshraniční kriminalitou a zajišťuje vzájemnou spolupráci mezi vyšetřujícími a justičními orgány. S Eurojustem úzce souvisí i *Evropská justiční síť*, která vznikla z důvodu potřeby zlepšování justiční spolupráce mezi členskými státy Evropské unie. Zajišťuje především vzájemné propojení mezi jednotlivými kontaktními místy členských států, ale i výměnu poznatků a zkušeností.

Dalším důležitým orgánem je nezávislý vyšetřovací orgán zvaný *OLAF*, který byl vytvořen Evropskou komisí za účelem vnitřního i vnějšího vyšetřování v oblasti

ochrany finančních zájmů. Při této činnosti spolupracuje s příslušnými orgány členských států, to znamená jak s vyšetřovacími a policejními orgány, tak i s justičními a správními orgány. V rámci ochrany finančních zájmů Evropské Unie má určité pravomoci, mezi které patří právo bezprostřední inspekce bankovních účtů, dále může požadovat informace jak od osob, tak od institucí a rovněž má právo zajišťovat nejrůznější data a dokumenty.

Neméně významnou funkci plní také služba pro koordinaci protikorupčních aktivit přezdívaná *AFCOS*, která slouží jako kontaktní místo mezi členskými státy Evropské Unie a *OLAF*. Mimo toho hraje důležitou roli i v rámci ochrany finančních zájmů Evropské Unie, kdy má na starosti zajišťování koordinačních opatření.

Kromě výše zmíněných specializovaných organizací se do boje s hospodářskou kriminalitou zapojují i jiné organizace, jakými jsou například *Světová banka*, *Mezinárodní měnový fond* anebo *Finanční akční výbor proti praní peněz* neboli zkráceně *FATF*. Jak už z názvu vypovídá, jeho primárním úkolem je boj proti praní špinavých peněz, zabývá se ale také problematikou financování terorismu.

Mezinárodní spolupráci značně ztěžují odlišné právní systémy v jednotlivých členských státech Evropské Unie. Vytvoření jednotného evropského trestního kodexu s jednotnými sankcemi není jednoduchá záležitost, revolučním pokusem o toto sjednocení je tzv. Projekt „*Corpus Juris*“, jež představuje soubor norem z oblasti trestního práva hmotného a procesního pro ochranu finančních zájmů Evropské Unie.¹⁰⁹

7.1.4 Specifika prevence podvodů

Prevence podvodů je z kriminalistického hlediska realizována především formou osvěty a výchovy občanů. Jejím základem je zpravidla upozorňování veřejnosti na nebezpečí podvodných jednání stejně jako seznamování veřejnosti s různými typy podvodů užívaných v dané době.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1. Str. 163-166.

¹¹⁰ KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor, STRAUS Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. Str. 201.

7.1.5 Specifika prevence korupce

Kontrola korupce je založena na vyváženosti preventivních a represivních opatření. Preventivní opatření se zaměřují zejména na omezování korupčních příležitostí, přičemž za tyto *korupční příležitosti* můžeme považovat soubor jevů, které mohou být za příznivých podmínek využity zkorumpovanými osobami k osobnímu obohacení.¹¹¹

Represivní opatření pak spočívají v postihování spáchaných korupčních trestných činů. Hlavním nástrojem pro boj s korupcí v České republice je přitom *Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2023 až 2026*.¹¹² Významnou roli ale hrají i některé neziskové nevládní organizace, které poskytují veřejnosti informace o korupci, pořádají protikorupční vzdělávací programy, poskytují právní rady osobám v korupčních situacích anebo vymýšlejí různá doporučení pro omezení korupce. Příkladem takové organizace je např. Transparency International.

Pro prevenci korupce má význam celá řada aspektů, jedním takovým aspektem je *kvalita právních norem*. Nejvíce příležitostí pro vznik korupce totiž vzniká tam, kde jsou právní normy nesrozumitelné anebo tam, kde se až příliš často mění. Mezi některé diskutované oblasti, kde by bylo zapotřebí zlepšení právní úpravy patří kupříkladu oblast zadávání veřejných zakázek anebo financování politických stran.

Dalším důležitým aspektem je *omezování korupčních příležitostí při rozhodování ve věcech obecného zájmu*, především tam, kde jsou rozhodujícími orgány veřejné správy. K omezování korupčních příležitostí by mohla přispět zejména opatření typu existence nezávislé vnější kontroly, povolení účasti veřejnosti při rozhodování, zveřejňování rozhodnutí a způsobů jejich přijímání či jasné definování odpovědnosti úředníků a s tím souvisejících sankcí, pokud by došlo k jejímu porušení.

Významnou preventivní úlohu v oblasti korupce mají i *nástroje znesnadňující odčerpávání zisků z korupce*. Mezi takové nástroje řadíme zejména majetková

---

¹¹¹ OCHRANA, František; PŮČEK, Milan Jan a PLAČEK; Michal. *Detecting and Reducing Corruption Risk and Fraud in the Public Sector*. 1.edition. Prague: Karolinum Press, 2017. ISBN 978-80-246-3589-7. Str. 63.

¹¹² MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2023 až 2026*. Online. Dostupné z: <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2023/04/Vladni-koncepce-boje-proti-korupci-na-leta-2023-az-2026.pdf>. [cit. 2024-08-08].

přiznání, ale také monitorování příjmů nebo omezování plateb v hotovosti. Kromě toho nesmíme zapomínat ani důležitost osvěty, výchovy a vzdělávání občanů, jež výrazně ovlivňují především média.¹¹³

7.2 Strategie represe

Trestní represe je reakcí na spáchaný trestný čin. Vzhledem k tomu, že představuje závažný zásah do života a práv občanů, musí být upravena zákony a měla by být vždy až tím posledním a nejkrajnějším řešením, tzv. prostředkem *ultima ratio*, pokud byly prostředky z jiných právních odvětví nedostatečné.¹¹⁴

V případě hospodářské kriminality se uplatňuje celá řada trestních sankcí. Mezi ty nejtypičtější patří zejména trest *odnětí svobody* v různých trestních sazbách, dále trest *propadnutí majetku*, *propadnutí věci*, *zákaz činnosti* anebo *peněžitý trest*. Zatímco trest *odnětí svobody* je možné uložit za všechny trestné činy uvedené v hlavě VI zvláštní části trestního zákoníku, ostatní výše zmíněné tresty lze uložit pouze za některé z nich.

Trest *propadnutí majetku* se dá uložit konkrétně za trestné činy: padělání a pozměnění peněz (§ 233 TZ), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TZ) porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TZ), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262 TZ), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263 TZ), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265 TZ) a porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TZ).

Oproti tomu trest *propadnutí věci* lze udělit za: neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TZ), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235 TZ), výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236 TZ), ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 239 TZ), padělání a pozměnění

---

¹¹³ GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. Str. 360-362.

¹¹⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4. Str. 211

předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TZ), padělání a pozměnění známek (§ 246 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ), poškozování spotřebitele (§ 253 TZ), poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 TZ), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261 TZ), porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268 TZ), porušení chráněných průmyslových práv (§ 269 TZ), porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 TZ) a padělání a napodobení díla výtvarného umění (§ 271 TZ).

Trest *zákazu činnosti* je pak možné uložit za: neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TZ), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235 TZ), výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236 TZ), ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 239 TZ), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TZ), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243 TZ), porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244 TZ), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TZ), padělání a pozměnění známek (§ 246 TZ), ohrožení devizového hospodářství (§ 247 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ), neoprávněné vydání cenného papíru (§ 249 TZ), manipulace s kurzem investičních nástrojů (§ 250 TZ), neoprávněné podnikání (§ 251 TZ), neoprávněné provozování hazardní hry (§ 252 TZ), poškozování spotřebitele (§ 253 TZ), zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 TZ), zneužití informace v obchodním styku (§ 255 TZ), zneužití postavení v obchodním styku (§ 255a), zjednání výhody při zadání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256 TZ), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257 TZ), pletichy při veřejné dražbě (§ 258 TZ), vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy (§ 259 TZ), poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 TZ), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261 TZ), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263 TZ), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 264 TZ),

provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265 TZ), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TZ), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267 TZ), porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268 TZ), porušení chráněných průmyslových práv (§ 269 TZ), porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 TZ) a padělání a napodobení díla výtvarného umění (§ 271 TZ).

A v neposlední řadě *peněžitý trest* se dá udělit za: padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TZ), padělání a pozměnění známek (§ 246 TZ), ohrožení devizového hospodářství (§ 247 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ), neoprávněné podnikání (§ 251 TZ), poškozování spotřebitele (§ 253 TZ), zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 TZ), zneužití informace v obchodním styku (§ 255 TZ), poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 TZ), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261 TZ), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262 TZ), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263 TZ), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265 TZ), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TZ), porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268 TZ), porušení chráněných průmyslových práv (§ 269 TZ) a porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 TZ).¹¹⁵

---

¹¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0. Str. 68-76.

8 Empirická část

V empirické části se bude práce zabývat srovnáním, jakým způsobem je ve statistice Policie ČR registrován trestný čin § 234 *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* jakožto hospodářská kriminalita pod TSK 838 a jakožto majetková kriminalita pod TSK 509. K tomuto rozdělení došlo v roce 2021, práce tedy bude analyzovat data z roku 2021, 2022 a 2023.

Tabulka č. 3: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2021

	TSK 838	TSK 509
Registrováno	223	6107
Z toho objasněno	78	1513
Objasněnost v %	35,0 %	24,8 %
Spácháno nezletilými	1	42
Spácháno mladistvými	3	65
Spácháno dětmi	4	100
Spácháno recidivisty	33	882
Spácháno cizinci	11	105
Spácháno pod vlivem	0	15
Spácháno pod vlivem alkoholu	0	7

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Již na první pohled můžeme v tabulce vidět, že počet skutků registrovaných pod TSK 509 v roce 2021 značně převyšuje počet skutků registrovaných pod TSK 838. Zatímco pod TSK 509 bylo v roce 2021 zaevidováno 6107 skutků, pod TSK 838 jich bylo zaevidováno pouhých 223. Naopak objasněnost byla v roce 2021 vyšší u skutků evidovaných pod TSK 838, a to konkrétně 35,0 %. U skutků evidovaných pod TSK 509 byla objasněnost jen 24,8 %.

Pokud bychom chtěli porovnávat podíl dětí, recidivistů a cizinců, u skutků registrovaných pod TSK 838 tvořil v roce 2021 podíl dětí 1,8 %, podíl recidivistů 14,8 % a podíl cizinců 4,9 %. U skutků evidovaných pod TSK 509 byl podíl dětí 1,6 %, podíl recidivistů 14,4 % a podíl cizinců 1,7 %. Z toho vyplývá, že ačkoliv byl počet skutků evidovaných pod TSK 838 výrazně nižší než počet skutků evidovaných pod TSK 509, podíl dětí a recidivistů byl na obou z nich téměř totožný.

Pod vlivem návykových látek nebyl v roce 2021 pod TSK 838 evidován ani jeden skutek, pod TSK 509 jich bylo evidováno celkem 15, z toho 7 z nich bylo spácháno pod vlivem alkoholu.

Tabulka č. 4: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2022

	TSK 838	TSK 509
Registrováno	128	11 848
Z toho objasněno	36	1893
Objasněnost v %	28,1 %	16,0 %
Spácháno nezletilými	0	61
Spácháno mladistvými	2	61
Spácháno dětmi	2	114
Spácháno recidivisty	27	1039
Spácháno cizinci	4	239
Spácháno pod vlivem	0	24
Spácháno pod vlivem alkoholu	0	8

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

V roce 2022 můžeme stejně jako v roce 2021 vypočítat výrazně vyšší počet registrovaných skutků pod TSK 509, a to konkrétně 11 848, oproti tomu skutků pod TSK 838 bylo v témže roce zaevidováno pouze 128. Objasněnost je opět vyšší u skutků evidovaných pod TSK 838, a to 28,1 %, přičemž objasněnost u skutků evidovaných pod TSK 509 byla jen 16,0 %.

Podíl dětí, cizinců a recidivistů byl již v roce 2022 oproti předchozímu roku o něco odlišnější. Zatímco u skutků evidovaných pod TSK 838 tvořil podíl dětí 1,6 %, podíl recidivistů 21,1 % a podíl cizinců 3,1 %, u skutků evidovaných pod TSK 509 byl podíl dětí 1,0 %, podíl recidivistů 8,8 % a podíl cizinců 2 %.

Stejně jako v předchozím roce nebyl v roce 2022 zaevidován pod TSK 838 ani jeden skutek spáchaný pod vlivem. Pod TSK 509 jich bylo zaevidováno celkem 24, z toho 8 bylo spácháno pod vlivem alkoholu.

Tabulka č. 5: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2023

	TSK 838	TSK 509
Registrováno	115	12 802
Z toho objasněno	30	1952
Objasněnost v %	26,1 %	15,3 %
Spácháno nezletilými	1	59
Spácháno mladistvými	0	79
Spácháno dětmi	1	124
Spácháno recidivisty	17	1133
Spácháno cizinci	2	212
Spácháno pod vlivem	0	24
Spácháno pod vlivem alkoholu	0	12

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Rok 2023 následuje stejný trend jako předchozí dva roky, kdy skutky evidované pod TSK 509 značně převyšují skutky evidované pod TSK 838. Zatímco pod TSK 509 jich bylo zaevidováno 12 802, pod TSK 838 bylo evidováno pouhých 115 skutků. Stejně tak objasněnost je opětovně vyšší u skutků evidovaných pod TSK 838, konkrétně 26,1 %. Oproti tomu u skutků evidovaných pod TSK 509 byla objasněnost pouhých 15,3 %.

Pokud jde o podíly dětí, recidivistů a cizinců, u skutků evidovaných pod TSK 838 byl v roce 2023 podíl dětí 0,9 %, podíl recidivistů 14,8 % a podíl cizinců 1,7 %. U skutků evidovaných TSK 509 pak tvořil podíl dětí 1,0 %, podíl recidivistů 8,9 % a podíl cizinců 1,7 %. Z toho můžeme vyzorovat, že ačkoliv byl počet evidovaných skutků pod TSK 509 proti skutkům evidovaných pod TSK 838 výrazně vyšší, podíl cizinců byl v obou případech totožný a podíl dětí téměř totožný.

Ani v roce 2023 nebyl evidován jediný skutek pod TSK 838 spáchaný pod vlivem. Pod TSK 509 jich v tomto roce bylo evidováno 24 stejně jako v předchozím roce, 12 z nich pak bylo spácháno pod vlivem alkoholu.

Tabulka č. 6: Vývoj skutků registrovaných pod TSK 838 v letech 2021-2023

	2021	2022	2023
Registrováno	223	128	115
Z toho objasněno	78	36	30
Objasněnost v %	35,0 %	28,1 %	26,1 %
Spácháno nezletilými	1	0	1
Spácháno mladistvými	3	2	0
Spácháno dětmi	4	2	1
Spácháno recidivisty	33	27	17
Spácháno cizinci	11	4	2
Spácháno pod vlivem	0	0	0
Spácháno pod vlivem alkoholu	0	0	0

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Tabulka č. 7: Vývoj skutků registrovaných pod TSK 509 v letech 2021-2023

	2021	2022	2023
Registrováno	6107	11 848	12 802
Z toho objasněno	1513	1893	1952
Objasněnost v %	24,8 %	16,0 %	15,3 %
Spácháno nezletilými	42	61	59
Spácháno mladistvými	65	61	79
Spácháno dětmi	100	114	124
Spácháno recidivisty	882	1039	1133
Spácháno cizinci	105	239	212
Spácháno pod vlivem	15	24	24
Spácháno pod vlivem alkoholu	7	8	12

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

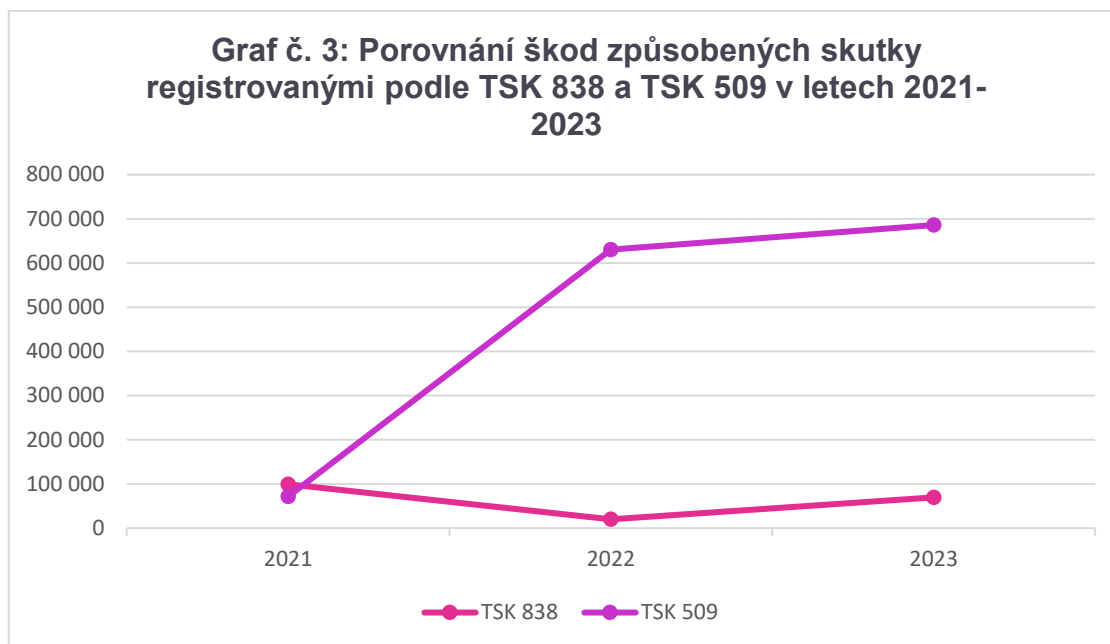
Celkově tedy můžeme shrnout několik poznatků:

1. Počet skutků evidovaných pod TSK 509 značně převyšuje počet skutků evidovaných pod TSK 838.
2. Navzdory tomu je podíl dětí, recidivistů a cizinců na obou z nich velice podobný.
3. Objasněnost je naopak vyšší u skutků evidovaných pod TSK 838, v obou případech je však velice nízká.

Tabulka č. 8: Porovnání škod způsobených skutky registrovanými podle TSK 838 a TSK 509 v letech 2021-2023

	2021	2022	2023
TSK 838	99 279	19 936	69 723
TSK 509	71 556	630 363	685 959

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

Pokud jde o škody způsobené trestným činem § 234 *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku*, můžeme si všimnout, že kromě roku 2021 škody způsobené skutky registrovanými pod TSK 509, tedy jako součást majetkové kriminality, značně převyšují škody způsobené skutky registrovanými pod TSK 838 jakožto součást hospodářské kriminality. Jak už jsme ale zjistili z výše uvedených tabulek, počet skutků registrovaných pod TSK 509 je podstatně vyšší než počet skutků registrovaných pod TSK 838.

V roce 2022 byla výše škod způsobených skutky registrovanými pod TSK 838 19 936 Kč, oproti tomu výše škod způsobených skutky registrovaných pod TSK 509 byla 630 363 Kč. Tento rozdíl tedy činí 610 427 Kč. V roce 2023 byl rozdíl mezi škodami ještě o něco vyšší, ačkoliv ne výrazně. Zatímco škody způsobené skutky registrovanými pod TSK 838 tvořily 69 723 Kč, škody způsobené skutky registrovanými pod TSK 509 tvořily 685 959 Kč. Tento rozdíl tedy činí 616 236 Kč.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala problematikou hospodářské kriminality a její prevence. V první kapitole byly vymezeny základní pojmy jako je hospodářská, ekonomická a finanční kriminalita. Následně byly charakterizovány základní znaky, kterými je zejména vysoká latence, značné škody, široký okruh obětí, mezinárodní charakter a obtížnost při dokazování. Poté byly jednotlivé hospodářské trestné činy rozděleny do čtyř oddílů na základě hlavy VI zvláštní části trestního zákoníku – trestné činy hospodářské.

Druhá kapitola se věnovala vybraným formám hospodářské kriminality, protože popsat je blíže všechny by vzhledem k vysokému počtu nebylo možné. Konkrétně se zaměřila na zpronevěru, podvody (fakturační, pojistný, úvěrový, dotační a subvenční), zkrácení daně, tunelování firem, korupci a legalizaci výnosů z trestné činnosti. Neopomněla ani související kriminalitu, a to kriminalitu v oblasti duševního vlastnictví, počítačovou kriminalitu a kriminalitu proti životnímu prostředí.

Ve třetí kapitole byl nejdříve popsán vývoj hospodářské trestné činnosti na území ČR v letech 2013-2023 na základě statistik Policie ČR a následně byly porovnány škody způsobené hospodářskými a majetkovými trestnými činy na území ČR v témže časovém období. Na základě tohoto srovnání lze konstatovat, že škody způsobené hospodářskou kriminalitou značně převyšují škody způsobené majetkovou kriminalitou.

Čtvrtá kapitola se zaměřila na příčiny a kriminogenní faktory hospodářské kriminality. Nejdříve se věnovala obecným příčinám jako je především ekonomická nerovnost či vysoká nezaměstnanost a poté se blíže zaměřila na možné příčiny korupce. U té hraje významnou roli zejména korupční klima, úroveň legislativy a účinnost sankcí.

V paté kapitole se práce zabývala pachateli hospodářské kriminality, a to jak obecnými znaky těchto pachatelů, tak jejich srovnáním s pachateli majetkové kriminality. Následně se blíže zaměřila na specifika pachatelů korupce, pojistného podvodu a legalizace výnosů z trestné činnosti. Kromě toho zmínila i několik typologií pachatelů tohoto typu kriminality a neopomněla ani fenomén trestní

odpovědnosti právnických osob, který bylo potřeba v souvislosti s pachateli hospodářské kriminality zmínit, zejména z důvodu tzv. konceptu přičitatelnosti.

Šestá kapitola se zaměřila na oběti hospodářské kriminality. Nejprve se práce pokusila vymezit oběť na základě rozlišení mezi obětí v užším pojetí a obětí v širším pojetí. Následně byly oběti rozděleny podle stupně zasažení kriminálním jednáním na oběti primární, zasažené činem prvotně, a oběti sekundární, zasažené zprostředkovaně. Zvláštní pozornost pak byla věnována určitým specifikům obětí podvodů.

Sedmá kapitola se orientovala na možnosti kontroly, a to jak z pohledu represivní strategie, tak zejména té preventivní. Z pohledu prevence se konkrétně zabývala možnými prostředky podnikové ochrany proti hospodářské kriminalitě s důrazem zejména na situační prevenci a doporučená preventivní opatření. Následně se věnovala tématu národních a evropských kontrolních orgánů a jejich roli při prevenci hospodářské kriminalitě, a nakonec blíže přiblížila specifika prevence podvodů a korupce. Z pohledu represe se pak zaměřila na trestní sankce, které je možné uložit za různé hospodářské trestné činy, konkrétně na trest odnětí svobody, propadnutí majetku, propadnutí věci, zákaz činnosti a peněžitý trest.

V empirické části se práce zabývala srovnáním, jakým způsobem je ve statistice Policie ČR registrován trestný čin § 234 *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* pod TSK 838, tedy jako součást hospodářské kriminality, a pod TSK 509, tedy jako součást majetkové kriminality. K tomuto rozdělení došlo v roce 2021, takže byly analyzovány data za roky 2021, 2022 a 2023. Na základě tabulek bylo zjištěno několik poznatků, a to konkrétně že počet skutků evidovaných pod TSK 509 výrazně převyšuje počet skutků evidovaných pod TSK 838. I přesto je ale podíl dětí, recidivistů a cizinců na obou z nich velmi podobný. Naopak objasněnost je vyšší u skutků evidovaných pod TSK 838, v obou případech je ale velmi nízká.

Seznam použité literatury

Česká monografie

BALOUN, Vladimír. *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. ISBN 80-86008-69-X.

ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7452-005-1.

ČÁSTORAL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita (z pohledu řízení a správy)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86754-83-3.

FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87071-18-2.

FRYŠTÁK, Marek a BRUCKNEROVÁ Eva (eds.). *Nové jevy v ekonomické kriminalitě: Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9679-0.

GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

CHMELÍK, Jan a BRUNA Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-7408-109-5.

CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-13-X.

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. ISBN 978-80-88168-15-7.

KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor, STRAUS Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

KOTLÁN, Pavel. *Ekonomická kriminalita očima policejního orgánu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-488-6.

VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

ZOUBKOVÁ, Ivana; CEJP, Martin; MAREŠOVÁ, Alena; MOULISOVÁ, Marcela, NIKL, Jaroslav et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Cizojazyčná monografie

OCHRANA, František; PŮČEK, Milan Jan a PLAČEK; Michal. *Detecting and Reducing Corruption Risk and Fraud in the Public Sector*. 1.edition. Prague: Karolinum Press, 2017. ISBN 978-80-246-3589-7.

Zákonná úprava a interní akty řízení

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Trestní předpisy*, s. 6-113. ÚZ, č. 1437. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-474-0.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 20156, sp. zn. 8 Tdo 972/2016. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-972-2016>. [cit. 2024-08-08].

Webové stránky a elektronické zdroje

INVESTOPEDIA. *Corruption: Its Meaning, Type, and Real-World Example*. Online. Aktual. 13. května 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/corruption.asp>. [cit. 2024-08-08].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2023 až 2026*. Online. Dostupné z: <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2023/04/Vladni-koncepce-boje-proti-korupci-na-leta-2023-az-2026.pdf>. [cit. 2024-08-08].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-08-08].

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *What is corruption?* Online. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>. [cit. 2024-08-08].

Seznam zkratk

AFCOS – koordinační služba pro boj proti podvodům

OLAF – Evropský úřad pro boj proti podvodům

TSK – takticko-statistická klasifikace

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj hospodářské trestné činnosti v ČR v letech 2013–2023	28
Tabulka č. 2: Škody způsobené registrovanými hospodářskými a majetkovými činy v ČR v letech 2013–2023	30
Tabulka č. 3: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2021	58
Tabulka č. 4: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2022	59
Tabulka č. 5: Porovnání skutků registrovaných pod TSK 838 a TSK 509 v roce 2023	60
Tabulka č. 6: Vývoj skutků registrovaných pod TSK 838 v letech 2021-2023	61
Tabulka č. 7: Vývoj skutků registrovaných pod TSK 509 v letech 2021-2023	61
Tabulka č. 8: Porovnání škod způsobených skutky registrovanými podle TSK 838 a TSK 509 v letech 2021-2023	62

Seznam grafů

Graf č. 1: Dynamika registrovaných a objasněných hospodářských trestných činů v ČR v letech 2013–2023	28
Graf č. 2: Škody způsobené registrovanými hospodářskými a majetkovými činy v ČR v letech 2013–2023	30
Graf č. 3: Porovnání škod způsobených skutky registrovanými podle TSK 838 a TSK 509 v letech 2021-2023	62